

TBMM 28. DÖNEM 1. ve 2. YASAMA YILLARININ

LGBTİ+ HAKLARI BAĞLAMINDA İZLENMESİ RAPORU

TBMM 28. DÖNEM

1. ve 2. YASAMA YILLARININ

LGBTİ+ HAKLARI

BAĞLAMINDA

İZLENMESİ RAPORU

Yayına Hazırlayan:

Mahmut Şeren

Yayınlayan:

Siyasal Katılım ve Savunuculuk Programı

ÜniKuir Derneği

Ankara, Aralık 2024

Bu yayın European Endowment for Democracy (EED) katkısıyla hazırlanmıştır. Yayının içeriği European Endowment for Democracy (EED)'nin resmi görüşlerini yansıtmaz. Yayında yer alan bilgi ve görüşlerin sorumluluğu ÜniKuir Derneđine aittir.

EUROPEAN
ENDOWMENT THE DEMOCRACY

İÇİNDEKİLER

1. MECLİS SÖZLÜĞÜ

2. GİRİŞ

3. İNSAN HAKLARINA DAYALI BİR PARLAMENTO ANLAYIŞI

4. YÖNTEM

5. ÖNE ÇIKAN BULGULAR

6. LGBTİ+’LARDAN SÖZ EDEN YASAMA VE DENETİM FAALİYETLERİ

- Genel Kurul
- Basın Toplantıları
- Grup Toplantıları
- Komisyon Toplantıları
- Kanun Teklifleri
- Meclis Araştırma Önergeleri
- Yazılı Soru Önergeleri
- Genel Görüşme Önergeleri
- Meclis Soruşturma Önergeleri

7. MİLLETVEKİLLERİ ÖZET TABLO

- Adalet ve Kalkınma Partisi
- Cumhuriyet Halk Partisi
- Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi
- Milliyetçi Hareket Partisi
- İYİ Parti
- Saadet Partisi
- Diğer Siyasi Partiler

8. MECLİSİN GÜNDEMİNE GİRMEYEN LGBTİ+ HAKLARI İHLALLERİ

- Nefret Söylemi ve Nefret Suçları
- Üniversiteli LGBTİ+’lara Yönelik Hak İhlalleri
- Farklı Biçimlerde ve Sistematikleşen Hak İhlalleri

9. SONUÇ

EK: ANAHTAR KELİMELER

01 MECLİS
SÖZLÜĞÜ

Basın Toplantıları: Milletvekillerinin gerekli gördükleri konularda mecliste bu amaçla ayrılmış bir alanda görüşlerini kamuoyuyla paylaşabilmesini sağlar.

Genel Kurul: TBMM'nin yasama ve denetim faaliyetlerine ilişkin her türlü işin görüşüldüğü ve karara bağlandığı en üst karar organıdır.

Grup Toplantıları: TBMM'de en az 20 milletvekili bulunan siyasi partiler, siyasi parti grubu kurabilmektedir. Bu gruplar genellikle haftada bir olmak üzere toplantılarda partilerinin politikalarını ve görüşlerini kamuoyuna aktarır.

Komisyonlar: Genel Kurul adına çalışmak üzere belli sayıda milletvekilinin katılımıyla oluşan, gündemdeki kanun tekliflerini genel kurul öncesinde görüşerek kabul eden, reddeden veya değiştiren ve karara bağladığı işlere ilişkin rapor hazırlayan kurullardır.

Kanun Teklifi: Bir ya da daha fazla milletvekilinin imzasıyla ve gerekçeli bir şekilde yeni bir kanun çıkarılması veya mevcut kanunun belli bir şekilde değiştirilmesi amacıyla hazırlanmaktadır.

Meclis araştırma önermeleri: En az bir milletvekili tarafından meclisin belirli bir konuda ayrıntılı bilgi edinmek ve raporlaştırmak üzere milletvekillerinin katılımıyla oluşturduğu özel bir komisyon oluşturması amacıyla verilir.

Yazılı soru önermeleri: Milletvekilleri tarafından yasama ve denetim faaliyeti içerisinde, Cumhurbaşkanı yardımcılarının ya da bakanların görev alanına giren konularda yanıtlaması için sunulan soruları içerir.

Genel görüşme önergeleri: Devleti ve toplumun genelini ilgilendiren konular üzerine mecliste milletvekillerinin katılımıyla genel görüşme açılması için verilir. Genel görüşme açılması siyasi parti grupları veya en az 20 milletvekili tarafından yazılı bir önergeyle istenebilir. Genel görüşmelerde herhangi bir oylama yapılmamakta ve karar alınmamaktadır.

Meclis soruşturma önergeleri: Meclisin salt çoğunluğunu sağlayacak sayıda milletvekili tarafından, görevde bulunan veya görevinden ayrılmış olan Cumhurbaşkanı yardımcılarının, bakanların ya da parlamenter sisteminde görev yapmış olan başbakan veya bakanların görevleriyle ilgili işlerden dolayı cezai sorumluluklarını gerektiren fiillerin soruşturulması amacıyla verilir.

Daha fazla kavram hakkında bilgi sahibi olmak için TBMM'nin internet sitesinde yer alan Parlamento Terimleri Sözlüğü'ne bakılabilir.¹

---

¹ Türkiye Büyük Millet Meclisi Kurumsal İnternet Sayfası. (2024)
<https://www.tbmm.gov.tr/ParlamentoTerimleriSozluk>

02 GİRİŞ

Türkiye’de otuz yılı aşkın süredir hak savunuculuğu yapan LGBTİ+ hareketi siyasal katılım alanında çok çeşitli ve istikrar kazanmış olan çalışmalar yapmaktadır. Yapılan siyasal katılım çalışmalarının bir kısmı Türkiye Büyük Millet Meclisinin ve milletvekillerinin LGBTİ+ haklarını içeren politikalar üretmesini amaçlamaktadır. Meclisin en önemli işlevi, yasama organı olarak yasal düzenleme gerektiren politikaların hazırlanmasını ve uygulamaya sunulmasını sağlamaktır. Öte yandan, yürütme organının denetimini sağlamak ve yürütmenin kullanacağı bütçeyi kabul etmek meclisin yetkisindedir. Ancak, bunlarla sınırlı değildir. Meclis, aynı zamanda toplumdaki sorunların tartışıldığı, müzakere edildiği, ortak aklın bulunmaya çalışıldığı, bunların hiçbiri yapılamıyorsa bile var olan sorunların ve öznelerin taleplerinin, toplum ve devlet nezdinde görünür kılındığı yerdir. Özellikle muhalefet milletvekillerinin anayasal düzeyde belirlenen denetim faaliyetleri (meclis araştırma önermeleri, yazılı soru önermeleri vb.) bu konudaki en önemli araç olarak görülmektedir.

ÜniKuir Derneği olarak, LGBTİ+ hareketinin siyasal katılım alanında yürüttüğü diğer çalışmalardan da ilham alarak; Türkiye Büyük Millet Meclisinde süregelen yasama ve denetim faaliyetlerinin LGBTİ+’ların hak taleplerine ve sorunlarına ne kadar yer verdiğini, ayrımcılığa ilişkin kesişimsel meselelerde LGBTİ+’ların görünür olup olmadığını, mecliste LGBTİ+ düşmanı faaliyetlerde bulunan milletvekillerinin argümanlarını ve politikalarını ortaya koymak, milletvekillerinin çalışmalarındaki LGBTİ+ kapsayıcılığının durumunu belgelemek ve elde edilen verileri savunuculuk aracı olarak kullanmak amacıyla meclisin 27. Dönem 6. Yasama Yılı’nda (Ekim 2022–Nisan 2023) izleme çalışmasına başladık. Bu izleme çalışmasına 14 Mayıs 2023’te yapılan genel seçimlerle birlikte başlayan 28. Dönem’de de devam etmekteyiz. Haziran ayında yeni dönem çalışmalarına başlayan meclisin ilk yasama yılı eylül ayının sonunda sona ermiş; aradan geçen ayların bir kısmında yaz

döneminde meclis çalışmalarına ara verilmesi nedeniyle pek faaliyet göstermemiştir. Bu nedenle 28. Dönem 1. Yasama Yılı (Haziran 2023–Eylül 2023) ve 28. Dönem 2. Yasama Yılı (Ekim 2023–Eylül 2024) için ayrı ayrı raporlar yayınlamak yerine bu iki yasama yılını birlikte ele almak uygun görülmüştür.

ÜniKuir, izleme çalışmasıyla eş zamanlı olarak başladığı meclis ziyaretlerinde çalışmanın bulgularını paylaşmakta ve milletvekillerine taleplerini dile getirmektedir. Ayrıca derneğin dört programının yaptığı çalışmalar ve ürettiği bilgiler ışığında, milletvekillerinin yasama ve denetim faaliyetlerine katkı sunmaya her zaman açıktır. Raporun, LGBTİ+'ların karar alma ve politika üretme mekanizmalarına katılım hakkını geliştirmesine katkı sunmasını diliyoruz. Bu vesileyle, raporun veri toplama aşamasında emek veren Siyasal Katılım ve Savunuculuk programı gönüllülerimiz Arçın, Buğra, Emir, Emirhan ve Şevval'e teşekkürlerimizi sunuyoruz.

03 İNSAN HAKLARINA DAYALI
BİR PARLAMENTO
ANLAYIŞI

Birleşmiş Milletler (BM) Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 25. maddesinde her vatandaşın, herhangi bir ayrımcılığa maruz bırakılmadan seçme, seçilme ve doğrudan ya da temsili olarak kamu hizmetlerine katılma hakkı güvence altına alınmıştır. Ancak bazı toplumsal grupların siyasi haklarına erişmekte sahip oldukları kimlikleri nedeniyle zorluk yaşadığı bilinmektedir. Bu nedenle BM Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşmesi'nin 7. maddesinde kadınların ve BM Engellilerin Haklarına Dair Sözleşmesi'nin 29. maddesinde engellilerin siyasi haklarına eşit bir şekilde kullanabilmesi ayrıca güvence altına alınmıştır.

LGBTİ+'lar da siyasi haklarını kullanırken çeşitli ayrımcı veya kısıtlayıcı uygulamalarla karşılaşmaktadır. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilen eşit siyasi katılımı engelleyen faktörler hakkındaki kararda², LGBTİ+'ların da dahil olduğu dezavantajlı grupların ayrımcılık, taciz, kamusal hayata ve siyasete katılım süreçlerinde risk altında olduğunun kabul edildiği ve pozitif tedbirler alınması gerektiği belirtilmiştir. Parlamentolararası Birlik (IPU) ve BM Kalkınma Programı (UNDP) tarafından hazırlanan Küresel Parlamentolar 2022 Raporu'nda³ "kimseyi geride bırakma" başlığı altında, parlamentoların yeterince temsil edilmeyen grupların ve dezavantajlı grupların demokratik süreçlere katılımını sağlama konusunda özel bir sorumluluğu bulunduğu vurgulanmaktadır.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin üye devletlere yönelik Vatandaşların Yerel Kamusal Yaşama Katılımına İlişkin CM/Rec(2018)4 sayılı Tavsiye Kararı'nda siyasi katılım konusunda sorun yaşayan toplumsal gruplarla ilgili veri toplanması ve

---

2 A/HRC/27/29. (30/06/2014)

3 <https://www.ipu.org/impact/democracy-and-strong-parliaments/global-parliamentary-report/global-parliamentary-report-2022-public-engagement-in-work-parliament>

bu grupların sorunlarıyla ilgilenecek uzmanların belirlenmesi, alandaki sivil toplum gruplarıyla işbirliği yapılması, bu grupların siyasi katılımı teşvik edecek özel önlemleri içeren politikaların hayata geçirilmesi gibi tavsiyeler yer almaktadır. Bahsedilen her ne kadar yerel kamusal yaşama katılmaya dair bir karar olsa da ulusal politikalara katılım konusunda da aynı hususlar geçerlidir.

Parlamentoların insan haklarını koruyan ve geliştiren bir yapıya ve işlevselliğe haiz olması gerektiğine şüphe yoktur. Parlamentosunun bu rolü üstlenebilmesi için gerekli asgari standartlar; eşit temsilin sağlanması, ifade özgürlüğünün korunması, parlamenterlerin yasama faaliyetleri açısından güçlü bir kapasiteye sahip olması, olağanüstü hallerde dahi parlamentosunun bir denge mekanizması olarak çalışabilmesi şeklinde sayılabilir⁴.

Ulusal parlamentoların çatı örgütü Parlamentolar Arası Birlik'in (IPU) 1997 yılında kabul ettiği Demokrasi Hakkında Evrensel Beyanname⁵; demokrasi kavramı, demokratik hükümetin unsurları ve demokrasinin uluslararası boyutu hakkında ilke ve standartları belirtmektedir. Buna göre, parlamentolar eşit temsile dayalı, açık ve şeffaf, bireyler açısından erişilebilir, etkili, bağımsız ve uluslararası ilişkilerde aktif rol alan bir yapıda olmalıdır. Parlamentolar Arası Birlik önderliğindeki kurumlar tarafından hazırlanan Demokratik Parlamentolar Göstergeleri⁶, parlamentoların yapısının bu ilkelere uyup uymadığını ölçmek için önemli bir araçtır. Ancak bu izleme

---

4 OHCHR/IPU (2005). İnsan Hakları: Parlamenterler için El Kitabı.

5 <https://www.ipu.org/impact/democracy-and-strong-parliaments/ipu-standards/universal-declaration-democracy>

6 <https://www.ipu.org/impact/democracy-and-strong-parliaments/ipu-standards/indicators-democratic-parliaments>

çalışmasının esas amacı, parlamentoların demokratikliğini tartışmak olmadığından bu göstergeler kullanılmamıştır.

Milletvekillerinin çalışmaları sırasında uyması gereken ilkeler, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı tarafından belirlenmiş olup bu ilkeler arasında milletvekillerinin faaliyetleri sırasında ayrımcı söylem ve eylemde bulunmaması da vardır⁷. Açık Hüküme Ortaklığı tarafından kurulan Yasama Açıklığı Çalışma Grubu (OGB) tarafından belirlenmiştir⁸. Bu belge yazılı beş ilkeden biri çeşitliliktir. Buna göre, milletvekillerinin yasama organında toplumun tüm kesimleri için kapsayıcı bir atmosfer yaratma, nefrete tolerans göstermeme, çoğulcu siyasi söylemi bensimseme gibi görevleri bulunmaktadır.

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin 1728 (2010) sayılı kararında siyasi ve dini liderlerin LGBTİ+'lara yönelik dile getirdiği nefret söylemlerinin kaygı verici bir boyuta ulaştığı, tüm resmi makamların en önemli ödevinin bu tür söylemlerden uzak durmak ve bu söylemleri meşrulaştırmamak olduğunu belirtmiştir. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Nefret Söylemiyle Mücadele Hakkında CM/Rec(2022)16 Sayılı Tavsiye Kararı'nda yasal düzenlemelere ek olarak kamu görevlileri ve siyasetçilerin nefret söyleminden kaçınması gerektiği, internet platformlarının içerik moderasyonunun geliştirmesi, medyanın tolerans kültürünü teşvik etmesi ve sivil toplum kuruluşlarının bu mücadeleye destek vermesi tavsiye edilmektedir.

---

7 OSCE (2012). Arka Plan Çalışması: Parlamenterler için Mesleki ve Etik Standartlar

8 [https://www.ndi.org/sites/default/files/Common%20Ethical%20Principles%20ENGLISH%20\(1\).pdf](https://www.ndi.org/sites/default/files/Common%20Ethical%20Principles%20ENGLISH%20(1).pdf)

Yine Parlamentolar Arası Birlik'in 2012 yılında kabul ettiği Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Parlamentolar için Eylem Planı'nda⁹ yedi temel eylem alanı belirlenmiştir. Bunlar; katılımı eşitlik sağlanması, toplumsal cinsiyet eşitliği mevzuatının ve politikalarının güçlendirilmesi, tüm meclis çalışmalarında toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması, toplumsal cinsiyete duyarlı bir meclis kültürü oluşturulması, kadın-erkek tüm milletvekillerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin sorumluluğu paylaşmasının sağlanması, siyasi partilerin toplumsal cinsiyet eşitliğini desteklemeye teşvik edilmesi ile meclis personeli arasında toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasıdır.

Görüldüğü üzere, parlamentoların daha demokratik, kapsayıcı ve insan haklarına dayalı bir yapıda olmasına ilişkin ilke ve standartlara ilişkin bir literatür bulunmaktadır. Bu literatürün çoğunluğu LGBTİ+ haklarını doğrudan içermese de bahsi geçen ilke, değer ve standartlar parlamentoların LGBTİ+ haklarını koruması ve geliştirmesi için rehber olabilecek niteliktedir.

---

⁹ <http://www.ipu.org/pdf/publications/action-gender-e.pdf>

04
YÖNTEM

Bu rapor, Türkiye Büyük Millet Meclisi 28. Dönem 1. Yasama Yılı (2 Haziran 2023'ten 30 Eylül 2023'e kadar) ve 28. Dönem 2. Yasama Yılı (1 Ekim 2023'ten 30 Eylül 2024'e kadar) hakkında hazırlanmıştır. Meclisin yasama ve denetim faaliyetleri başlığı altında ifade edebileceğimiz tüm çalışmaları LGBTİ+ hakları bağlamında izlenmiştir. Bir başka deyişle; meclisteki genel kurul toplantıları, milletvekillerinin mecliste düzenlediği basın toplantıları, mecliste grubu bulunan siyasi partilerin haftalık grup toplantıları, kanun tekliflerinin görüşülerek değerlendirildiği komisyon toplantıları, milletvekilleri tarafından sunulan kanun teklifleri, meclis araştırma önermeleri, yazılı soru önermeleri, genel görüşme önermeleri ve meclis soruşturma önermeleri haftalık ve aylık olarak incelenmiştir. Verilerin tamamı Türkiye Büyük Millet Meclisinin¹⁰ ve mecliste grubu bulunan siyasi partilerin resmi internet sitelerinde yer alan açık kaynaklardan elde edilmiştir. Bu izleme çalışması, sahadaki çalışmalarımız ve sivil toplum alanındaki uzman görüşleri temel alınarak belirlenen göstergeler ışığında gerçekleştirilmiştir. Ayrıca genel kurul ve komisyon toplantılarının tutanaklarının incelemesinde kullanılan doğrudan ve dolaylı anahtar kelimeler belirlenmiştir. (EK-1) Doğrudan anahtar kelimeler LGBTİ+'ları direkt olarak işaret eden kavramlar olmakla birlikte; dolaylı anahtar kelimeler LGBTİ+ haklarıyla ilişkili olan veya LGBTİ+ karşıtları tarafından sık başvurulan argümanlarla ilişkili olan kavramlardır.

Bahsi geçen yasama ve denetim faaliyetleri eksiksiz biçimde incelenmiş olmakla birlikte yalnızca komisyon toplantıları hususunda bir kısıtlamaya gidilmiştir. Bu bağlamda LGBTİ+ haklarının en fazla gündem olabileceği Adalet Komisyonu, Anayasa Komisyonu, Avrupa Birliği Uyum Komisyonu, Dışişleri Komisyonu, Dijital Mecralar Komisyonu, Dilekçe Komisyonu,

---

¹⁰ <https://www.tbmm.gov.tr/>

İçişleri Komisyonu, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu, Plan ve Bütçe Komisyonu, Sağlık Aile Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu ile Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu olmak üzere toplam 13 ihtisas komisyonu izlenmiştir. Böylece, TBMM'deki 5 komisyon konu bakımından ilgisinin yeterli olmaması nedeniyle çalışmanın dışında bırakılmıştır.

İncelenerek analiz edilen yasama ve denetim faaliyetleri içerisinde LGBTİ+'ların sahip olduğu kimliklerin, hak taleplerinin, yaşanan sorunların ve çözüm önerilerinin hangi faaliyet içerisinde ve nasıl yer bulduğu, kim veya kimler tarafından gündeme getirildiği, gündeme getiren kişinin hangi siyasi partiye mensup olduğuna ilişkin veriler toplanmıştır. Bunun yanı sıra LGBTİ+'lara yönelik ayrımcı, nefret içerikli, düşmanlaştıran veya hedef gösteren söylemler ile LGBTİ+ haklarını ihlal edecek ya da ihlal etme potansiyeli taşıyan faaliyet içerikleri de aynı biçimde raporlanmıştır. Başka bir deyişle, LGBTİ+'ları destekleyen, ayrımcılık ve şiddet pratiklerini eleştiren, LGBTİ+'ların taleplerini dile getiren, yaşanan hak ihlallerini gündeme taşıyan, LGBTİ+ örgütlerinin sözünü ve ürettiklerini meclise taşıyan içerikler hak temelli faaliyet olarak tanımlanmıştır. Bunun aksine LGBTİ+'ları ötekileştiren, damgalayan, kriminalize eden, aşağılayan, düşmanlaştıran; kalıpyargıları, nefreti ve hak ihlallerini yayan, savunan veya meşru gösteren, dezenformasyon yaratan içerikler ise ayrımcı veya nefret içerikli faaliyetler olarak tanımlanmıştır. İçerikler Yogyakarta İlkeleri, Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi tarafından kabul edilen uluslararası sözleşmeler ile ilgili literatürün belirlediği insan hakları standartları dikkate alınarak yorumlanmıştır. Raporun beşinci bölümünde öne çıkan bulgular derlenirken, izleme çalışması sonucunda elde edilen veriler raporun altıncı bölümünde yasama ve denetim faaliyetlerinin türlerine göre ayrıştırılarak kronolojik sıra ile

paylaşılmaktadır. Raporun yedinci bölümünde ise siyasi partilere mensubiyetlerine göre gruplandırılan milletvekillerinin hak temelli veya ayrımcı ve nefret içerikli faaliyetlerine ilişkin niceliksel veriler yer almaktadır.

Raporun sekizinci bölümünde ilgili yasama yılı içerisinde gerçekleşen LGBTİ+ hakları ihlallerinden, meclis gündemine hiçbir faaliyet içinde yansımamış olanlar derlenmiştir. Bu bölümün dahil edilmesiyle, raporun geneli değerlendirildiğinde izlenen yasama yılında LGBTİ+'ların gündeminin hangi oranda meclis gündemine taşındığına ilişkin bir çıkarım yapılması mümkündür. Son olarak, raporun giriş kısmında yer alan meclis sözlüğü, yasama terimlerine hakim olmayan okuyucular için raporu daha anlaşılır kılabilmek amacıyla hazırlanmıştır.

**05 ÖNE ÇIKAN
BULGULAR**

28. Dönem'in 1. ve 2. Yasama Yılı'nda;

» 28. Dönem 1. Yasama Yılı'nda LGBTİ+'lar;

18 genel kurul birleşiminde 2 kez hak temelli söylemle, 1 kez nötr bir şekilde, 262 basın toplantısında 9 kez hak temelli söylemle, 1 kez ayrımcı söylemle, 17 grup toplantısında 2 kez hak temelli söylemle, 2 kez ayrımcı söylemle, 8 komisyon toplantısında 1 kez hak temelli söylemle, 191 kanun teklifinde 11 kez hak temelli biçimde, 1 kez nötr bir şekilde, 359 meclis araştırma önergesinde 2 kez hak temelli biçimde, 4873 yazılı soru önergesinde 12 kez hak temelli biçimde, 5 kez ayrımcı biçimde ele alınmıştır.

» 28. Dönem 2. Yasama Yılı'nda ise

114 genel kurul birleşiminde 22 kez hak temelli söylemle, 25 kez nötr bir şekilde, 1056 basın toplantısında 9 kez hak temelli söylemle, 6 kez ayrımcı söylemle, 132 grup toplantısında 2 kez hak temelli söylemle, 2 kez ayrımcı söylemle, 77 komisyon toplantısında 15 kez hak temelli söylemle, 9 kez ayrımcı söylemle, 857 kanun teklifinde 6 kez hak temelli biçimde, 1 kez ayrımcı bir şekilde, 1444 meclis araştırma önergesinde 5 kez hak temelli biçimde, 11999 yazılı soru önergesinde 9 kez hak temelli biçimde, 1 kez ayrımcı biçimde ele alınmıştır.

» AKP'li, MHP'li, Saadet Partili, Yeniden Refah Partili, HÜDA PAR'lı ve İYİ Partili toplam 41 milletvekilinin LGBTİ+ hakları aleyhine tutum sergilediği 57 faaliyeti raporlanmıştır. Bu 41 milletvekilinden; 19'u AKP'li, 11'i MHP'li, 4'ü Saadet Partili, 3'ü Yeniden Refah Partili, 3'ü HÜDA PAR'lı, 1'i İYİ Partili milletvekilleridir.

» LGBTİ+'lara yönelik ayrımcı ve nefret içerikli söylemlerde bulunan milletvekilleri sapkın, zararlı eğilimler/akımlar, küresel tehdit, cinsiyetsizleştirme projesi gibi kavramları

sıklıkla kullanılmaktadır. Bu milletvekillerinin konuşmalarından oluşturulan kelime bulutuna bakıldığında, LGBTİ+’lara ilişkin beyanlarının “aile yapısı, ailenin korunması, İsrail, milli, manevi, Türk, dijital, sosyal medya” gibi kelimelerle sık sık yan yana geldiği görülmektedir. Ayrıca LGBTİ+’lar sık sık çocuklar, gençler ve aile yapısı için bir tehdit ya da tehlike olarak tarif edilerek hükümete ve devlet kurumlarına daha fazla “mücadele edilmesi” gerektiği çağırısı yapılmıştır.

- » DEM Partili, CHP’li, TİP’li, EMEP’li, İYİ Partili ve DEVA’lı toplam 31 milletvekilinin, LGBTİ+ hakları lehine tutum sergilediği 120 faaliyeti raporlanmıştır. Bu 31 milletvekilinden; 18’i DEM Partili, 7’si CHP’li, 2’si TİP’li, 2’si EMEP’li, 1’i İYİ Partili ve 1’i DEVA’lı milletvekilleridir. Görüldüğü üzere mecliste LGBTİ+ hakları aleyhine faaliyet yürüten milletvekili sayısı daha fazladır.
- » Hak temelli söylemde bulunan milletvekillerinin kelime bulutu incelendiğinde LGBTİ+’lara ilişkin ifadelerin sık sık “kadın, yaşam, nefret, şiddet, onur, mücadele” gibi kelimelerle birlikte dile getirildiği ve yaşanan hak ihlallerinin görünürlüğüne ve sıklığına vurgu yapan “var, yok, devam” gibi ifadelerin sıklıkla kullanıldığı görülmektedir.

- » LGBTİ+’lar Adalet Komisyonu, Anayasa Komisyonu, Avrupa Birliği Uyum Komisyonu, Dışişleri Komisyonu, Dilekçe Komisyonu, İçişleri Komisyonu, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu ile Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu toplantılarında bir kez dahi gündeme gelmemiştir.
- » Yasal olarak imkan bulunmasına rağmen kanun tekliflerinin görüşüldüğü komisyon toplantılarına bir kez dahi LGBTİ+ örgütlerinden herhangi biri davet edilmemiş ve görüşlerine başvurulmamıştır.
- » Mecliste; toplumsal cinsiyet eşitliği ve toplumsal cinsiyet temelli şiddet, gençlik hakları, hapisaneler, eğitim, sağlık ve istihdam alanında yaşanan sorunlar ve yoksulluk gibi kesişimsel alanların tartışıldığı zamanlarda LGBTİ+’ların özgü sorunlarından ve taleplerinden çoğunlukla bahsedilmemektedir.
- » İçişleri Bakanlığının onur yürüyüşlerine katılan milletvekilleri hakkındaki yasama dokunulmazlığı ile bağdaşmayan hukuka aykırı tutumları dikkat çekmiştir. DEM Parti İstanbul Milletvekili Özgül Saki hakkında suç duyurusunda bulunulmuş, DEM Parti Mersin Milletvekili Perihan Koca ise polis tarafından gözaltına alınmak istenmiş ve darp edilmiştir.

06 LGBTİ+ HAKLARINI İÇEREN
YASAMA VE DENETİM
FAALİYETLERİ

Yöntem bölümünde bahsettiğimiz üzere meclisin tüm yasama ve denetim faaliyetlerinin LGBTİ+ hakları bağlamında izlendiği bu çalışma sırasında LGBTİ+'ların veya LGBTİ+ haklarının doğrudan yer aldığı faaliyetler bu başlık altında sunulacaktır. Bu faaliyetler arasında hak temelli içeriklerin yanı sıra LGBTİ+'ların kriminalize edildiği, ötekileştirildiği, düşmanlaştırıldığı, damgalandığı içerikler de bulunmaktadır.

Aşağıdaki verilerden de anlaşılacağı üzere LGBTİ+'lar meclis genel kurulunda, grup toplantılarında, basın toplantılarında ve komisyon toplantılarında daha fazla yer alırken meclis araştırma önergelerinde, yazılı soru önergelerinde ve kanun tekliflerindeki görünürlük oldukça düşüktür. Meclisin pek sık başvurulmayan denetim faaliyetleri olan genel görüşme önergeleri ile meclis soruşturma önergelerinde ise LGBTİ+'lar hiç yer almamıştır.

a. Genel Kurul¹¹

TBMM'nin 28. Dönem 1. Yasama Yılı'nda meclis genel kurulu, genel seçim sonrasında başlayan ve yaz tatili nedeniyle kısa süren yasama yılında toplam 18 birleşim (toplantı) gerçekleşmiştir. Bu birleşimler sırasında LGBTİ+'lar toplamda 2 kez hak temelli biçimde, 1 kez nötr bir şekilde ele alınmıştır. Bu birleşimlerin hiçbirinde nefret söylemiyle veya ayrımcı söylemle karşılaşmamıştır. Bunlar başlıca şu şekildedir:

Hak temelli söylemler; DEM Parti İstanbul Milletvekili Adalet Kaya'nın İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararının kadın

---

¹¹ TBMM internet sitesinde Genel Kurul tutanakları düzenli olarak yayınlanmaktadır. Bu başlık altındaki içeriklerin tamamı ilgili tarihlerde yapılan genel kurulların TBMM internet sitesinde yayınlanan tutanaklarından edinilmiştir. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Tutanaklar/TutanakMetinleri>

ve LGBTİ+'ların mağdur olduğu davaların karar süreçlerinde failer lehine uygulamalarla karşılaşacağına ilişkin açıklaması¹² ve DEM Parti İstanbul Milletvekili Kezban Konukçu'nun demokrasiyi "halkın katılımıyla herkesin söz hakkı olduğu, sadece beş yılda bir sandığa gidip oy vererek kendini ifade ettiği değil, örgütleriyle, sendikasıyla, kadın örgütleriyle, LGBTİ+ örgütleriyle kendisini ortaya koyduğu bir sistemdir" ifadeleriyle tanımlaması¹³ olmuştur.

TBMM'nin 28. Dönem 2. Yasama Yılı'nda meclis genel kurulu toplam 114 birleşim (toplantı) gerçekleştirmiştir. Bu birleşimler sırasında, LGBTİ+'lar hakkında toplamda 22 kez (17 ayrı toplantıda) hak temelli söylem üretilmiştir. Ayrıca 25 kez (11 ayrı toplantıda) nefret söylemiyle ya da ayrımcı söylemle karşılaşmıştır. Hak temelli, ayrımcı veya nefret içerikli söylemler aşağıda özetlenmektedir.

Hükümetin 12. Kalkınma Planı hakkında konuşan MHP İstanbul Milletvekili İsmail Faruk Aksu, AKP Konya Milletvekili Orhan Erdem ve HÜDA PAR Batman Milletvekili Serkan Ramanlı kalkınma planının ailenin korunmasına yönelik hedeflerine dikkat çekerken LGBTİ+'ları "zararlı eğilimler", "aile kurumunu tehdit eden yönelimler" gibi ifadelerle hedef almışlardır¹⁴.

Aile ve Gençlik Fonu'nu kuran kanun teklifinin görüşmeleri de LGBTİ+'lara yönelik ayrımcı ve nefret içerikli söylemlerin arttığı diyaloglara sahne olmuştur. Bu görüşmelerde söz alan AKP Grup Başkanvekili Leyla Şahin Usta, AKP İzmir Milletvekili Eyüp Kadir İnan, AKP Ankara Milletvekili Osman Gökçek, AKP Bayburt Milletvekili Orhan Ateş, AKP Burdur Milletvekili

---

12 6 Temmuz 2023 tarihli 12. Birleşim.

13 12 Temmuz 2023 tarihli 14. Birleşim.

14 30 Ekim 2023 tarihli 14. Birleşim.

Mustafa Oğuz ve MHP Bursa Milletvekili Fevzi Zırhlıoğlu kanun teklifini LGBTİ+ karşıtlığı üzerinden savunmuşlar; ayrıca teklifi “gelecek nesillerin sağlıklı aile ortamında hayata hazırlanması”, “gençlerin ve ailelerin sosyal risklere karşı korunması” ve “cinsiyetsiz bir toplum oluşturma çabalarına karşı mücadele” gibi argümanlarla anlatmışlardır. Öte yandan, Saadet Partisi Grup Başkanvekili İsa Mesih Şahin bu sırada, AKP’li hatibin “LGBT ve türevleri ile ilgili bir teklif olsaydı desteklerdiniz” imasını “çok talihsiz” bulmuş, LGBT kavramına karşı olduklarını açıklamıştır¹⁵. Muhalefetteki Saadet Partisinin Antalya Milletvekili Şerafettin Kılıç da “*Cinsiyetsiz, kimliksiz ve aile bütünlüğünden yoksun bir toplum oluşturulmak isteniyor*” diyerek siyasi iktidarın LGBTİ+ karşıtı politikalarına desteğini sunmuştur¹⁶.

Mecliste Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve üniversitelerin bütçelerinin görüşüldüğü günler özellikle MHP’li milletvekilleri açısından nefret söyleminin arttığı günler arasına girmiştir. MHP Isparta Milletvekili Hasan Basri Sönmez aile kurumunu tehdit eden yönelimleri özendirerek tüm faaliyetlere karşı mücadele edileceğini, MHP Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Taytak sosyal medyada sapkın fikirleri aşıl原因an içeriklerin bulunduğunu, MHP Adana Milletvekili Ayşe Sibel Ersoy Türkiye Yüzyılı’nda toplumun her türlü zararlı eğilimden korunacağını, MHP Çankırı Milletvekili Pelin Yılık aile yapısının zararlı eğilimlerden korunması gerektiğini ileri sürmüştür¹⁷.

---

15 9 Kasım 2023 tarihli 19. Birleşim ve 14 Kasım 2023 tarihli 20. Birleşim.

16 16 Kasım 2023 tarihli 22. Birleşim.

17 17 Aralık 2023 tarihli 38. Birleşim.

Paris 2024 Yaz Olimpiyatları'nın açılış töreni de meclis gündeminde yer edinmiştir. AKP Nevşehir Milletvekili Emre Çalışkan, "spor müsabakası açılışı mıydı yoksa LGBT, pedofili, satanizm gibi her türlü sapkın akımın propaganda töreni miydi, belli değil" diyerek durumu çarpıtmış ve LGBTİ+'ları kriminalize etmiştir. AKP Grup Başkanvekili Leyla Şahin Usta, "*Sporun tarihî ve kültürel zenginlikleri yerine her türlü sapkının sunumu ile LGBT rezaletinin sergilendiği bir törenle açılış yapıldı. Kirli ideolojilerin ve sapkın fikirlerin normalleştirilmeye çalışıldığı bu açılış sporun bizlere vermesi gereken birleştirici gücünü değil ahlaksızlıkların dünyaya aşılana çalışıldığı bir sirk görüntüsünden öteye gidemedi. Ne yazık ki inancından dolayı başını örten sporcunun örtüsünü şapka altına saklamak zorunda bırakan Fransa bu ahlaksızlık geçidine izin vermiştir. İfade etmek isterim ki bize dayatılmaya çalışılan bu sapkın zihniyetlerin her zaman karşısında olacağız.*" diyerek nefret söylemi üretirken yine başörtüsü meselesi ile LGBTİ+ haklarını karşı karşıya getirmeye çalışmıştır. Bu gündemde sadece DEM Parti Diyarbakır Milletvekili Sevilay Çelenk hak temelli açıklamalarda bulunmuş ve LGBTİ+'lardan "sapkınlar" diye söz edilmesine tepki göstermiştir. Bu sırada AKP Grup Başkanvekili Leyla Şahin Usta ile aralarında geçen diyalog da dikkat çekicidir. Leyla Şahin Usta, genel kurulda LGBTİ+ haklarının savunulmasına dahi tahammül edememektedir:

Sevilay Çelenk: "*LGBTİ toplumuna gelince... Onlar kimsenin çocuklarını taciz etmiyor, kimseye zarar vermiyor...*"

Leyla Şahin Usta: "*Allah, Allah!*"

Sevilay Çelenk: "*...kimsenin lokmasına, boğazındaki lokmasına çökmüyor ve çocuklarını intihara sürüklemiyor.*"

Leyla Şahin Usta: "*Ya, bu ne ya! Yeter ya!*"

Sevilay Çelenk: "*Ama bu hedef göstermelerinizle, en yetkili ağızlardan bu şekilde hedef göstermelerinizle onlar intihara sürükleniyor, onlar katlediliyor. Lütfen, lütfen söylediklerinize bu çerçevede bakın ve oturun beş saat mi, dört saat mi ne ise*

yeniden bir açılışı izleyin.”

Leyla Şahin Usta: “İzlemeyeceğiz, izlettirmeyeceğiz de.”

AKP İstanbul Milletvekili Ümmügülşen Öztürk, “LGBT akımlarının hedefinde çocuklarımız var” diyerek düşmanlaştırma siyasetine katkıda bulunmuştur¹⁸. AKP Kocaeli Milletvekili Mehmet Akif Yılmaz ise *“Toplumun temeli olan aile mefhumunu yıkmak için sapkın cinsel eğilimleri meşrulaştırma ve yaygınlaştırma çabaları tüm hızıyla devam ediyor. Avrupa’da şu anda LGBT’nin alt kolu olarak pedofiliye özgürlük ahlaksızlığı bile faaliyet gösterebiliyor. Dünya ve insanlık kendi hazırladığı bir cehenneme doğru koşar adım gidiyor.”* sözleriyle LGBTİ+’ları kriminalize etmiş ve düşmanlaştırmıştır.

AKP Kayseri Milletvekili Murat Cahid Cıngı, sosyal medya platformlarındaki içerikler üzerinden LGBTİ+’ların çocukların gelişimini olumsuz etkilediğini ileri süren argümanları dile getirmiştir¹⁹.

MHP Kayseri Milletvekili İsmail Özdemir, RTÜK’ün sansür politikalarını yetersiz bularak “Türk aile yapısını hedef alan ve sapkın akımlara yol açan yayıncılık faaliyetleri karşısında daha hassas olunmalı” çağrısında bulunmuştur. Aynı gün, MHP Tokat Milletvekili Yücel Bulut ise sosyal medyadaki ve gündelik hayattaki “ahlaksızlıklara” karşı yeni bir anayasa önerisinde bulunmuştur²⁰.

MHP İstanbul Milletvekili İsmail Faruk Aksu, çocukların “sapkın akımlara” karşı korunması için ahlaki ilkelerin eğitimin her kademesinde öğretilmesini önermiştir²¹.

---

18 21 Kasım 2023 tarihli 23. Birleşim.

19 3 Temmuz 2024 tarihli 98. Birleşim.

20 21 Aralık 2023 tarihli 42. Birleşim.

21 25 Aralık 2023 tarihli 46. Birleşim.

Saadet Partisi Kocaeli Milletvekili Hasan Bitmez İsrail'in Filistin'e yönelik saldırılarını ve yaşanan zulmü eleştirirken konuşmasında, konunun cinsel yönelimlerle ilgisi olmamasına rağmen "İsrail'in eşcinsel meclis başkanı" ifadesini kullanmıştır. Oturumu yöneten Meclis Başkanvekili ve DEM Parti İstanbul Milletvekili Sırrı Süreyya Önder, konuşmaya müdahale ederek bu dilin nefret cinayetlerini artırdığına dikkat çekmiştir²².

Yeniden Refah Partisi Genel Başkanı ve İstanbul Milletvekili Fatih Erbakan, *"Sorgulanması gereken, LGBT tercihi söz konusu olduğunda 'kişisel tercih, özgürlük, insan hakkı' derken başörtüsü olunca ne özgürlük ne de insan hakkı dinlemeyenlerdir."* diyerek 27. Dönem 6. Yasama Yılı'nda verilen anayasa değişikliği teklifi sürecinde olduğu gibi başörtüsü meselesi ile LGBTİ+ haklarını karşı karşıya getirmeye gayret etmiştir²³.

CHP Kocaeli Milletvekili Harun Özgür Yıldızlı, Kocaeli Şehir Hastanesi'nin bir duvarının gökkuşağı renklerinde olması nedeniyle eski Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Melih Gökçek tarafından hedef gösterilmesinin ardından duvardan renklerin silinmesini ve kamu kaynaklarının bu suretle harcanmasını eleştirmiştir²⁴. CHP Bursa Milletvekili Kayıhan Pala ise sağlık alanında cinsel yönelim de dahil olmak üzere hiçbir suretle ayrımcılık yapılamayacağını belirtmiştir²⁵. CHP Ankara Milletvekili Okan Konuralp, ODTÜ kültüründen bahsettiği konuşmasında ODTÜ'de yaygın olan "Hocam" hitabının "tüm fikirlere, düşüncelere, yaşam tarzlarına, etnik, mezhepsel, inançsal ve cinsel kimliklere saygılı olmanın, farklılıklarla birlikte yaşamının önemini de anımsattığını" söylemiştir²⁶.

---

22 15 Kasım 2023 tarihli 21. Birleşim.

23 28 Kasım 2023 tarihli 26. Birleşim.

24 29 Kasım 2023 tarihli 27. Birleşim.

25 7 Şubat 2024 tarihli 57. Birleşim.

26 30 Nisan 2024 tarihli 76. Birleşim.

DEM Parti İstanbul Milletvekili Özgül Saki, yeni yasama yılında yaptığı ilk konuşmada LGBTİ+ haklarını savunmaya devam edeceklerini belirtmiştir²⁷. Cumhuriyet İttifakı'nın LGBTİ+'lara yönelik nefret söylemini arttırdığı Aile ve Gençlik Fonu hakkındaki kanun teklifi görüşmelerinde görüşülen kanun teklifinin "genç kadınların, LGBTİ+'ların toplumsal, ekonomik olarak yaşadığı sorunları, karşılaştıkları riskleri yok saydığını" şerh düşmüştür²⁸. Bir başka konuşmasında ise farklı gruplara mensup gençlerin ayrımcılığa dair ortak sorunlarına dikkat çekmiş ve "*Genç kadınlar, LGBTİ+'lar, Kürt gençler, Roman gençler marjinalize ediliyor ve ayrımcı nefret politikalarının hedefi hâline getiriliyor.*" demiştir²⁹. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının görüşmeleri sırasında LGBTİ+ işçilerin sorunlarını gündeme getiren tek milletvekili olmuştur³⁰. Ayrıca LGBTİ+ göçmen ve mültecilere hükümetin hiçbir koşulda herhangi bir yaşam güvencesi sağlanmadığı gibi bütün nefret politikalarının öznesi hâline getirildiğini söylemiştir³¹. 6 Şubat depremlerinin birinci yılında yaptığı konuşmada "*Depremi ardından LGBTİ+'lara çadır verilmemesini, nefret politikalarıyla ayrımcılığa maruz kalmalarını, güvenlik kaygısı nedeniyle hiçbir yardıma erişememelerini, aksine gizlenmek zorunda kalmalarını affetmiyoruz.*" ifadelerini kullanmıştır³². Bir diğer konuşmada ise üniversite öğrencilerinin ve LGBTİ+'ların barınma sorununu gündeme getirmiştir³³.

DEM Parti İzmir Milletvekili Burcuğül Çubuk, yaptığı konuşmada siyasi iktidar tarafından kutsal aile argümanının karşısında

---

27 3 Ekim 2023 tarihli 2. Birleşim.

28 16 Kasım 2023 tarihli 22. Birleşim.

29 26 Aralık 2023 tarihli 47. Birleşim.

30 27 Aralık 2023 tarihli 48. Birleşim.

31 23 Ocak 2024 tarihli 51. Birleşim.

32 7 Şubat 2024 tarihli 57. Birleşim.

33 5 Haziran 2024 tarihli 91. Birleşim.

LGBTİ+'ların konumlandırılmasına tepki göstermiştir³⁴. Bir başka konuşmasında ise kayyum rektörlerin iradesiyle kampüslerde onur haftası etkinliği yapmak isteyen LGBTİ+ öğrencilerin gözaltına alındığına dikkat çekmiştir³⁵. Sokak hayvanların kamu gücü eliyle öldürülmesinin önünü açan kanun teklifinin görüşmeleri sırasında hayvanlara yönelik şiddet ile diğer şiddet pratiklerinin benzer yönlerinden bahsederken LGBTİ+'lara yönelik katliamlardan ve nefret cinayetlerinden de söz etmiştir³⁶.

DEM Parti Iğdır Milletvekili Yılmaz Hun, eğitim politikalarının tüm kültürlere, inançlara ve kimliklere –cinsel yönelimleri de dahil ederek- eşit ve saygın bir şekilde yaklaşması gerektiğini belirtmiştir³⁷.

DEM Parti Diyarbakır Milletvekili Sevilay Çelenk, RTÜK'ün nefret cinayetleri ve LGBTİ+'lara yönelik hak ihlalleri konusunda hiçbir şey yapmazken nefret yürüyüşlerinin duyurularını kamu spotu olarak yayınlamayı teşvik eden bir tutum içinde olduğuna dikkat çekmiştir³⁸. Açık Radyo'nun lisansının iptal edilmesi hakkında yaptığı konuşmada LGBTİ+ haklarını da anmıştır³⁹. Bir diğer konuşmasında ise üniversitelerde uygulanan politikaların ve akademik özgürlüğü örseleyen uygulamalar hakkında konuşmuş ve *"Kadın ve LGBTİ alanında üniversitede yaratılan birikime ve kazanımlara düşmanlıktır."* demiştir⁴⁰.

---

34 17 Ekim 2023 tarihli 8. Birleşim.

35 27 Aralık 2023 tarihli 48. Birleşim.

36 28 Temmuz 2024 tarihli 111. Birleşim.

37 26 Ekim 2023 tarihli 13. Birleşim.

38 14 Aralık 2023 tarihli 35. Birleşim.

39 3 Temmuz 2024 tarihli 98. Birleşim.

40 10 Temmuz 2024 tarihli 101. Birleşim.

DEM Parti İstanbul Milletvekili Çiçek Otlu, siyasi iktidarın LGBTİ+'ları hedef gösteren dili ile barışçıl gösterilerde kolluk güçlerinin LGBTİ+'lara yönelik kötü muamelesi arasında ilişki olduğuna dikkat çekmiştir⁴¹.

DEM Parti Grup Başkanvekili Gülistan Kılıç Koçyiğit, Engelliler Haftası nedeniyle yaptığı konuşmada ırkçılık, milliyetçilik, cinsiyetçilik, homofobi ve sağlamlılık şeklindeki ayrımcılık biçimlerinin engellilerin yaşamını olumsuz etkilediğini ifade etmiştir⁴².

b. Basın Toplantıları⁴³

Basın toplantılarında milletvekilleri, ülkenin veya seçildikleri kentin gündemine dair görüşlerini, hizmetleri, sorun tespitlerini ve çözüm önerilerini paylaşmakta ve yurttaşların beklentilerini dile getirmektedir. Mecliste milletvekillerinin söz aldığı diğer faaliyetlerin aksine basın toplantılarında herhangi bir süre kısıtlaması yoktur. Dolayısıyla bir milletvekili istediği günde ve istediği sürede mecliste basın toplantısı düzenleme hakkına sahiptir. Bu imkana rağmen LGBTİ+'ların hak temelli bir biçimde gündem olduğu basın toplantılarının sayısının oldukça az olduğu görülmektedir.

TBMM'nin 28. Dönem 1. Yasama Yılı'nda milletvekilleri toplam 262 tane basın toplantısı düzenlemiştir. Basın toplantıları sırasında LGBTİ+'lar toplamda 9 basın toplantısında hak temelli biçimde, 1 basın toplantısında ise nefret söylemiyle veya ayrımcı söylemle karşılaşmıştır. Bunlar şu şekildedir:

---

41 16 Aralık 2023 tarihli 37. Birleşim.

42 9 Mayıs 2024 tarihli 80. Birleşim.

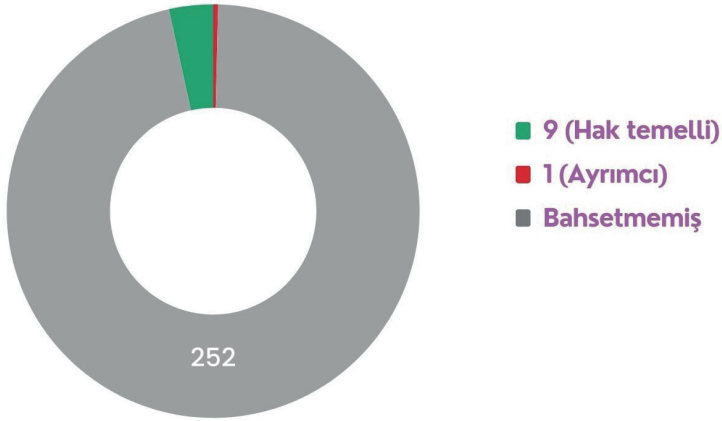
43 Basın toplantıları, TBMM internet sitesinde yer alan özetler ve milletvekillerinin kendi sosyal medya hesaplarında paylaştığı videolardan izlenmiştir.

Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/meclis-haber/milletvekili>

Yeniden Refah Partisi İstanbul Milletvekili Doğan Bekin, Avrupa Parlamentosu Türkiye raportörünün açıklamalarını değerlendirirken “toplumumuzun değerler yargısını hiçe sayan bir anlayışın LGBT dayatması içerisine girilmesi yönünde hükümetin köklü bir rota değişikliği yapmasının” kabul edilebilir olmadığını söyleyerek ayrımcı söylem üretmiştir⁴⁴.

Basın Toplantıları (28/1)

CHP Grup Başkanvekili Özgür Özel -toplantı tarihi itibarıyla bu görevdedir- düzenlediği basın toplantısında, Türkiye Kadın Voleybol Takımı oyuncusu Ebrar Karakurt'un sosyal medyada ve hükümet yanlısı medyada hedef gösterilmesini kınadığını ve takım oyuncularının yanında olduğunu belirtmiştir. Ancak bu açıklamada Ebrar Karakurt'un cinsel yönelim üzerinden hedef gösterildiğinden bahsetmemiş ve LGBTİ+ hakları konusunda bir açıklama yapmamıştır⁴⁵.

44 15 Eylül 2023 tarihli basın toplantısı.

45 18 Temmuz 2023 tarihli basın toplantısı.

DEM Parti Mersin Milletvekili Perihan Koca, mecliste düzenlediği ilk basın toplantısına nefret cinayetinde katledilen trans kadın Hande Kader'in de aralarında olduğu görsellerle çıkmış ve *"Aynı zamanda kürsümüz heteronormatif düzenin yaşama haklarını yok ettiği LGBTİ+'ların kürsüsü olacak. Yakılarak katledilen Hande Kader şahsında, tüm trans cinayetlerinde kaybettiğimiz arkadaşlarımızın adalet mücadelesini bizler bu kürsüden yükselteceğiz ve nefrete inat gökkuşağının sesi olacağız."* sözlerini sarf etmiştir⁴⁶. Ayrıca bir diğer basın toplantısında onur ayı eylemlerindeki polis şiddetine ve cezasızlık politikasına tepki göstermiştir⁴⁷.

DEM Parti İstanbul Milletvekili Özgül Saki, onur ayında düzenlediği basın toplantısında onur yürüyüşlerinin tarihini, onur yürüyüşlerinde ve diğer alanlarda LGBTİ+'ların yaşadığı hak ihlallerini detaylı bir şekilde anlatmıştır⁴⁸. Bir diğer basın toplantısında ise İstanbul Onur Yürüyüşü'nde gözaltına alınan ve geri gönderme merkezinde tutulan mültecilere yönelik hak ihlallerini ve sınır dışı edilmeleri durumuna ilişkin riskleri gündeme getirmiştir⁴⁹. Bir başka basın toplantısında ise Anayasa'nın "ailenin korunması" başlıklı 41. maddesinde yapılmak istenen değişikliğin LGBTİ+ düşmanlığını anayasal düzeyde kurumsallaştırılmaya yönelik olduğunu ifade etmiştir.

EMEP Gaziantep Milletvekili Sevda Karaca Demir ve İstanbul Milletvekili İskender Bayhan, mecliste düzenledikleri ortak basın toplantısında onur ayını şu sözlerle kutlamıştır⁵⁰:

---

46 7 Haziran 2023 tarihli basın toplantısı.

47 20 Haziran 2023 tarihli bu basın toplantısına DEM Parti milletvekilleri Burcuğül Çubuk, Kezban Konukçu ve Sevilay Çelenk ile EMEP milletvekili Sevda Karaca Demir de katılmıştır.

48 21 Haziran 2023 tarihli basın toplantısına DEM Parti milletvekilleri Burcuğül Çubuk, Kezban Konukçu, Perihan Koca, Sevilay Çelenk, Sümeyye Boz ve EMEP milletvekili Sevda Karaca Demir de katılmıştır.

49 11 Temmuz 2023 tarihli basın toplantısına DEM Parti milletvekilleri Burcuğül Çubuk, Kezban Konukçu ve Perihan Koca da katılmıştır.

50 13 Haziran 2023 tarihli basın toplantısı.

“Onur için yan yanayız! Kadın düşmanlığına ‘kutsal aile’ zırhı geçirmeye çalışanlar, aynı söylemlerle LGBTİ’lerin yaşam haklarını da hedefe koyuyor. Çalışma haklarından ifade özgürlüğüne, LGBTİ'lere eşit yurttaşlık temelinde onurlu bir yaşam alanı tanınmıyor. Kara propagandayla, nefret söylemi sıradanlaştırılıyor. Tüm dünyada organize edilen onuryürüyüşleri ve etkinlikleri bu ülkede yasaklanıyor, polis şiddetiyle bastırılmak isteniyor. Ayrımcılık ve nefretle, barınmada, istihdamda ve eğitim-sağlık hizmetlerinde güvencesizlikle adeta tüm yaşam hakları ihlal edilen LGBTİ’lerin onurlu bir yaşam mücadelesinin yanındayız.”

TİP Genel Başkanı ve İstanbul Milletvekili Erkan Baş, onur ayında düzenlediği basın toplantısında onur ayı etkinliklerine yönelik yasaklama politikasından bahsetmiş, bu politikaların ve nefret söyleminin sona ermesi için çağrıda bulunmuştur⁵¹.

TBMM’nin 28. Dönem 2. Yasama Yılı’nda milletvekilleri 1056 basın toplantısı düzenlemiştir. Basın toplantıları sırasında LGBTİ+’lar toplamda 9 basın toplantısında hak temelli biçimde, 6 basın toplantısında ise nefret söylemiyle veya ayrımcı söylemlerle karşılaşmıştır.

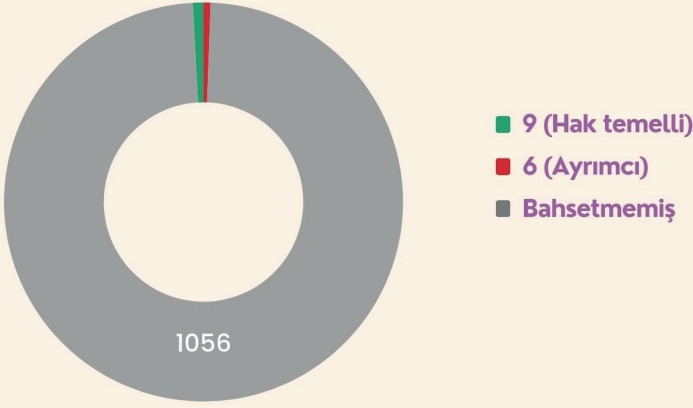
AKP Grup Başkanvekili Usta, AKP Gençlik Kolları Başkanı Eyyüp Kadir İnan, AKP Kadın Kolları Başkanı Ayşe Keşir, AKP Zeynep Yıldız ve Zehranur Aydemir ile birlikte düzenlenen Aile ve Gençlik Fonu Kurulması Hakkında Kanun Teklifi hakkındaki basın toplantısında şu sözler sarf edilmiştir⁵²:

---

51 21 Haziran 2023 tarihli basın toplantısı.

52 2 Kasım 2023 tarihli basın toplantısı.

Basın Toplantıları (28/2)

“Bu teklifin merkezinde bizi biz yapan, kutsal saydığımız ailenin korunması yatmaktadır. Bildiğiniz gibi toplum olmanın, devlet olmanın, bir ve beraber olmanın en temel tutkallarından biri olan aile kavramının içini boşaltmak için küresel bir kampanya ile karşı karşıyayız. Bu kampanyalar özellikle çocuklarımızı ve gençlerimizi hedef almakta, her geçen gün dozu daha da artan bir tehdide dönüşmektedir. Bilinçaltına sinsice döşenen bu taşlar, gençlerin aile kurmasına ve aileyi yaşatmasına yönelik çabaları ne yazık ki zorlu bir mücadele alanına çekmektedir. Biz bu kutsalımızı korumak ve aile müessesinin sağlam temeller üzerinde kurulmasını ve devamını sağlamak için her türlü maddi ve manevi tedbirleri almakla yükümlüüz. Bu kaçamayacağımız ve asla görmezden gelemeyeceğimiz bir görevdir.”

AKP Elazığ Milletvekili Ejder Açıkkanı, “*Merih Demiral’ın yapmış olduğu bu bozkurt işareti bu kadar farklı yaklaşım*

sergileyenlerin çok samimi olmadıklarını ifade etmek istiyorum. Şayet burada bir PKK bölücü işareti yapılmış olsaydı, LGBT işareti yapılmış olsaydı herhalde UEFA bu konulara kayıtsız kalacaktı.” ifadeleriyle konuyu bağlamından kopararak LGBTİ+’ları ötekileştirmeyi amaçlayan sözler sarf etmiştir⁵³.

AKP Amasya Milletvekili Hasan Çilez, “15 Temmuz’da vatanımızı işgal girişimine hazırlanan üst akıl, bugün aile kurumumuza yönelmiştir. Aile kurumunu çökertmek için LGBT başta olmak üzere bütün sapkın ideolojileri, düşünceleri içimize sokmak için faaliyet yürütüyorlar. Maalesef ülkemiz içinde de taraftar bulmaktadırlar. Buna karşı mutlaka uyanık olmamız lazım.” sözleriyle LGBTİ+’lara yönelik ayrımcı ve düşmanlaştıran açıklamalarda bulunmuştur⁵⁴.

AKP Hatay Milletvekili Hüseyin Yayman, “Dijital ağların bir taraftan özgürlük platformu olarak kendilerini takdim ederken, diğer taraftan topluluk kurallarını ihmal edercesine, kadına şiddet, ötekileştirme, ırkçılık, nefret suçları, bağımlılık, uyuşturucu kullanımının teşvik edilmesi, din karşıtlığı, İslamofobi, dijital mobbing, pedofili, cinsiyetsizleştirme konularında bırakın yerli ve milli normları, evrensel normlara dahi uymamasını asla kabul etmiyoruz.” sözleriyle sansür politikalarını savunmuştur⁵⁵.

HÜDA PAR Mersin Milletvekili Faruk Dinç, “çocukları, gençleri ve aile kurumunu hedef alan, değerlerimizden uzak ve ahlaksızlığın kaynağı haline gelen içerikler” için RTÜK ve ilgili kurulların daha fazla tedbir almasını talep etmiştir⁵⁶.

---

53 4 Temmuz 2024 tarihli basın toplantısı.

54 16 Temmuz 2024 tarihli basın toplantısı.

55 4 Eylül 2024 tarihli basın toplantısı.

56 21 Mayıs 2024 tarihli basın toplantısı.

HÜDA PAR Gaziantep Milletvekili Şahzade Demir, Bulgaristan'da okullarda LGBTİ+ propaganda yasağı getirilmesini takdirle karşıladığını göstermiştir. Ayrıca ülkemizde de LGBTİ+'ların örgütlenmesinin, faaliyetlerinin ve her türlü "propagandasının" yasaklanarak suç kapsamına alınmasını, meclisin 27. Dönemi'nde Anayasa'nın 41. maddesinde yapılması teklif edilen değişikliğin yeniden gündeme alınması gerektiğini söylemiştir⁵⁷.

Eşitlik İçin Kadın Platformu'nun (EŞİK) düzenlediği basın toplantısına katılan EMEP Gaziantep Milletvekili Sevda Karaca Demir, nefret cinayetlerine karşı LGBTİ+'ların yaşam hakkını korumak için mücadelede kararlı olduklarını vurgulamıştır. Aynı basın toplantısında TIP İstanbul Milletvekili Sera Kadıgil, farklı partilerden farklı görüşlere sahip kadınlar olarak bir arada basın toplantısı düzenlemelerinin önemine dikkat çekmiş ve LGBTİ+'lara yönelik düşmanlaştırma politikalarını kabul etmediklerini belirtmiştir⁵⁸. Ancak aynı toplantıda söz alan CHP Grup Başkanvekili Burcu Köksal ve DEM Parti Diyarbakır Milletvekili Adalet Kaya konuşmalarında LGBTİ+ haklarına yer vermemiştir.

DEM İstanbul Milletvekili Özgül Saki, tarikat ve cemaatlerin zihniyetlerine ve menfaatlerine göre hayata geçirilen düzenlemelerin LGBTİ+ nefretinin de önünü açtığını söylemiştir⁵⁹. Bir başka basın toplantısında ise 25 Kasım eylemlerinde kadınlarla birlikte LGBTİ+'ların da karşılaştığı hak ihlallerinden ve LGBTİ+'lara yönelik dijital şiddetten bahsetmiştir⁶⁰. 13 Mayıs'taki basın toplantısında ise bakanlık

---

57 13 Ağustos 2024 tarihli basın toplantısı.

58 3 Ekim 2023 tarihli basın toplantısı.

59 13 Ekim 2023 tarihli basın toplantısı.

60 8 Aralık 2023 tarihli basın toplantısı.

tarafından açıklanan yeni eğitim müfredatında LGBTİ+'ların adının bile geçmediğini, ama bütün cümlelere yedirilen patriyarkayı güçlendiren, heteroseksizmi tahkim eden bir anlayışla LGBTİ+'ların "sapkın" olduğunun "ince ince işlendiğini" söylemiştir. 27 Mayıs'taki Ailenin Korunması ve Güçlendirilmesi Vizyon Belgesi ve Eylem Planı hakkındaki basın toplantısında AKP iktidarının LGBTİ+ nefretine ve politikalarına devam edeceğini gösterdiğini ve ilgili belgelerde geçen "küresel risk" ifadesinin LGBTİ+'ları hedef gösterme anlamına geldiğini ifade etmiştir. Son olarak, bir başka basın toplantısında LGBTİ+'ların barınma sorunlarını gündeme getirmiştir⁶¹.

DEM Parti Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu, İnsan Hakları Günü konulu basın toplantısında LGBTİ+'ların çok yoğun biçimde hak ihlallerine uğradığını ifade etmiştir⁶². Bir başka basın toplantısında ise Türkiye'de LGBTİ+ vatandaşlar üzerindeki baskılar, ifade özgürlüğü ihlalleri, ayrımcılık ve hedef göstermenin olanca hızıyla sürdüğünü belirtmiş ve "Büyük Aile Yürüyüşü" adı altında yapılan gösterilerin LGBTİ+ nefretini körüklediğini gündeme getirmiştir⁶³.

EMEP Gaziantep Milletvekili Sevda Karaca Demir, geri gönderme merkezlerinde tutulan LGBTİ+ göçmenlere yönelik tecrit politikasından ve LGBTİ+ göçmenlerin taciz, kötü muamele, şiddet ve cinsel saldırı tehdidi altında olduğundan söz etmiştir⁶⁴.

---

61 5 Haziran 2024 tarihli basın toplantısı.

62 8 Aralık 2023 tarihli basın toplantısı.

63 25 Nisan 2024 tarihli basın toplantısı.

64 19 Aralık 2023 tarihli basın toplantısı.

c. Grup Toplantıları

Grup toplantıları, mecliste grubu bulunan 6 siyasi partinin (AKP, CHP, DEM Parti, MHP, İYİ Parti ve Saadet Partisi) haftalık olarak düzenlediği, genellikle ilgili haftada ülke gündeminde bulunan meselelere dair partinin görüşlerinin, eleştirilerinin ve politikasının genel başkan tarafından açıklandığı toplantılardır. Grup toplantılarına milletvekillerinin yanı sıra izleyici olarak yurttaşlar da katılabilmektedir. Grup toplantıları genellikle salı ve çarşamba günleri yapılmakta olup TBMM Televizyonu tarafından canlı olarak yayınlanmaktadır. Grup toplantılarının konuşmacıları, siyasi partilerin genel başkanları olduğu için kamuoyu ve medya görünürlüğü yüksek faaliyetlerdir.

TBMM'nin 28. Dönem 1. Yasama Yılı'nda mecliste grubu bulunan 6 siyasi parti toplam 17 grup toplantısı düzenlemiştir. Az sayıda grup toplantısı düzenlenmesinin nedeni, ilgili yasama yılının meclisin çoğunlukla tatilde olduğu aylara denk gelmiş olmasıdır. LGBTİ+'lar toplamda 2 grup toplantısında hak temelli biçimde, diğer 2 grup toplantısında ise nefret söylemiyle veya ayrımcı söylemlerle karşılaşmıştır.

21 Haziran 2023'teki AKP grup toplantısında Cumhurbaşkanı ve AKP Genel Başkanı Erdoğan *"Küresel güç odaklarından aferin alabilmek adına toplumun bekasını tehdit eden LGBT belasını meşrulaştırmaya çalıştınız. Bay bay Kemal, siz LGBT'cisiniz. Yanınızdakiler de LGBT'ci. Ama ne AK Parti ne MHP ne Cumhur İttifakı'nın diğer üyelerinde böyle bir bela yok. Aramızdaki fark bu."* sözleriyle LGBTİ+'ları düşmanlaştırmıştır.

20 Haziran'daki MHP grup toplantısında Genel Başkan Devlet Bahçeli, *"Sapkın akımlarla, yozlaşmaya nezaret eden ters akıntılarla başa çıkabilmenin ana cephesi Türk gençliğidir."* diyerek iktidarın LGBTİ+'lar için sıklıkla kullandığı ötekileştirici "sapkın akım" söylemini sahiplenmiştir.

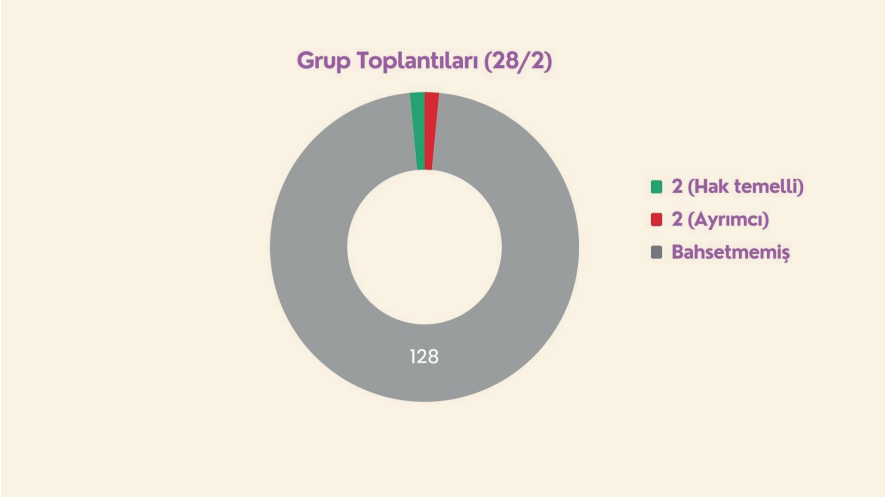

LGBTİ+'lardan grup toplantılarında hak temelli olarak bahseden tek parti olan DEM Parti, bunu ancak kendi milletvekilleriyle ilgili olumsuz bir durum yaşandığında yapmayı tercih etmiştir. DEM Parti'nin 20 Haziran 2023'teki grup toplantısında LGBTİ+'lara yönelik sistematik hale gelen ayrımcılığa ve şiddete karşı mücadeleye devam edeceklerini ve İstanbul Onur Yürüyüşü'ne gösterdiği destek ve basın açıklamasındaki sözleri nedeniyle hakkında suç duyurusunda bulunulan İstanbul Milletvekili Özgül Saki'nin yanında olduklarını belirtmişlerdir. 11 Temmuz 2023'teki grup toplantısında ise Adana ve Eskişehir'deki onur yürüyüşlerinde LGBTİ+'ların kolluk güçleri tarafından kriminalize edilerek gözaltına alınmasına ve Mersin Milletvekili Perihan Koca'nın kolluk güçleri tarafından darp edilmesine tepki göstermiştir.

TBMM'nin 28. Dönem 2. Yasama Yılı'nda mecliste grubu bulunan 6 siyasi parti toplam 132 grup toplantısı düzenlemiştir. LGBTİ+'lar toplamda yalnızca 2 grup toplantısında hak temelli biçimde, diğer 2 grup toplantısında ise nefret söylemiyle veya ayrımcı söylemlerle karşılaşmıştır. Grup toplantılarında ifade edilen hak temelli, ayrımcı veya nefret içerikli söylemler aşağıda özetlenmektedir.

AKP Genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı Erdoğan, 29 Kasım 2023'te konuştuğu grup toplantısında *"İstanbul Sözleşmesini dillerine dolayanların aile kurumunu güçlendirmeye matuf adımlarımızdan rahatsız olmaları tesadüf değildir. Sapkın ve sapık adımların en büyük destekçisi olan bu kesimlerin temel hedefi toplumsal yapımızı çökertmektir. Herhalde ne demek istediğimi anlıyorsunuz: LGBT. LGBT; çok açık ve net. Bu sapkın, sapık akımlar karşısında tek dik duran Cumhur İttifakı'dır ve AK Parti'dir. Biz meydanı bunlara kesinlikle bırakmayacağız. Gençlerimizi ifsat etmelerine fırsat vermeyeceğiz."* ifadelerini kullanmıştır.

MHP Genel Başkanı Bahçeli, 14 Mayıs 2024 günü konuştuğu grup toplantısında, Eurovision şarkı yarışmasındaki kuir sanatçılar hakkında yürütülen tartışmaya ilişkin şu ayrımcı ve düşmanlaştırıcı ifadeleri kullanmıştır:

“Sanattan daha çok siyasi içerikli bahse konu yarışmanın ahlaki çöküş propagandasına dönüşmesi, erkekle kadın arasında kalmış üçüncü bir türün tedavüle çıkması kokuşmuşluğun boyutlarını göstermesi bakımından ibret levhası olmuştur. Marjinalliğin dozajı korkunç düzeydedir. Batı'nın çürüten toplum ve kültür yapısı adeta sahne almıştır. Birinci olan İsviçreli erkek sanatçının tüylü ceket, bol makyaj ve pembe saten etekle yarışmada boy göstermesi utanç verici bir yozlaşmanın teyidinden başka bir şey de değildir. Eğer bunun adına çağdaşlık deniyorsa, biz de diyoruz ki, batsın böyle bir çağdaşlık anlayışı. Eğer bunun adına modernlik deniyorsa, üstüne basa basa biz de söylüyoruz ki, olmaz olsun böylesi bir modernlik anlatım ve algısı. Biz çağdaşlığı ve modernliği kültürel erimenin ve ruhsal bunalımın çorak sahasında değil, kendi özümüzde, kendi değer yargılarımızda

arayıp bulacağımızı, yeni yüzyılda da bunu cümle aleme ispat edeceğimizi kararlılıkla belirtmek istiyorum.”

DEM Parti Eş Genel Başkanı Tülay Hatimoğulları, 21 Kasım 2023'te konuştuğu grup toplantısında “AKP iktidarı ortaklarıyla beraber farklı cinsel yönelimlere sahip insanları nefret suçlarının hedefi haline getirdiği için onlar katlediliyor” demiş ve mecliste görüşülen bütçede “farklı cinsel yönelimlere sahip insanların” olmadığını söylemiştir. Yine 2 Temmuz 2024'teki grup toplantısında yaptığı konuşmada partisinin düzenlediği mitingten söz ederken “*Kimliği, siyasi görüşleri, cinsiyetleri, inançları, cinsel kimlikleri, etnisiteleri ayrı insanlar olarak İstanbul Kartal Meydanında bir ortak paydada buluştuk. Emeğimiz ve özgürlüğümüz için kayıma geçit vermeyeceğiz dedik.*” ifadelerini kullanmıştır.

ç. Komisyon Toplantıları

Komisyon toplantıları işlevsel olarak; kanun tekliflerinin meclis genel kurul gündeminde görüşülmeden önce ilgili komisyonda çalışan milletvekilleri tarafından incelendiği, teklif üzerine görüşlerin açıklandığı, değişiklik önergelerinin verildiği ve diğer görüşmelerin yapıldığı, bunların sonunda ise bir komisyon raporu hazırlanarak meclis genel kuruluna iletildiği yapılardır. Dolayısıyla mecliste politika üretilen konuların mutfağı olarak tarif edilebilir. Medyadaki görünürlüğü diğer yasama faaliyetlerinden daha zayıftır; bunda komisyon toplantılarının görüntülü ve sesli olarak yayınlanmamasının etkisi büyüktür. Komisyon toplantılarında milletvekillerinin yanı sıra ilgili konularda bürokratlar, sivil toplum örgütleri ve uzmanlar da dinlenebilmektedir. Bu kişiler komisyonda söz aldığı anda komisyon tutanaklarına sözleri aynen geçirilmektedir.

TBMM'nin 28. Dönem 1. Yasama Yılı'nda, yine yasama yılının çoğunlukla meclisin çalışmalarına ara verdiği döneme denk

gelmesi nedeniyle 8 komisyon toplantısı yapılmıştır. Bu komisyon toplantılarında LGBTİ+'lar yalnızca 1 kez hak temelli biçimde alınmıştır.

DEM Parti İzmir Milletvekili Burcugül Çubuk, 13 Temmuz 2023 günü Dijital Mecralar Komisyonu'nda yaptığı konuşmada sosyal medyanın yargıya güvenmeyen toplumsal grupların -LGBTİ+'ları da dahil ederek- ifade alanı olduğundan bahsetmiş ve kendisinin de dahil olduğu siyasetçilerin LGBTİ+'lar, kız çocuklarının evlendirilmesi, Kürt sorunu gibi konularda paylaştıkları içeriklerin açık açık tecavüz tehdidi içeren yorumlar ve alıntılar ile şiddete maruz bırakıldığını aktarmıştır.

TBMM'nin 28. Dönem 2. Yasama Yılı'nda bu izleme çalışması kapsamında analiz edilen 13 ihtisas komisyonu toplam 77 tane komisyon toplantısı düzenlenmiştir. Komisyon toplantılarında LGBTİ+'lar toplamda 15 kez hak temelli biçimde anılmış, 9 kez ise nefret söylemiyle veya ayrımcı söylemle karşılaşmıştır. Ayrıca 1 kez ne hak temelli ne de ayrımcı olarak değerlendirilemeyecek olan nötr bir söylemle anılmıştır. LGBTİ+'lar Adalet Komisyonu, Anayasa Komisyonu, Avrupa Birliği Uyum Komisyonu, Dışişleri Komisyonu, Dilekçe Komisyonu, İçişleri Komisyonu, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu ile Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu toplantılarında bir kez dahi gündeme gelmemiştir.

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz, hükümetin On İkinci Kalkınma Planı hakkındaki sunumunda "*Ailenin her türlü zararlı eğilimden korunması ve sağlıklı nesillerin yetiştirilmesi önceliğimizdir.*" ifadelerini kullanmıştır⁶⁵. Başta Erdoğan olmak üzere AKP'li yetkililerin, "zararlı eğilimler" ifadesiyle LGBTİ+'ları

---

65 Plan ve Bütçe Komisyonunun 13 Ekim 2023 tarihli toplantısı.

kastettiğini izleme çalışmalarımızdaki deneyimlerimiz nedeniyle bilmekteyiz.

AKP Kocaeli Milletvekili Radiye Sezer Katarcıoğlu ise *“LGBTİ ve diğerleri ‘birey’ adı altında toplumumuzun yapısı bozulmak istenmekte ve eşcinsellik dünyada normalleştirilmeye çalışılmaktadır. Bu minvalde, başta Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan ve Aile Bakanımız ise son derece büyük bir özveriyle, kararlılıkla aile kurumunu korumaya, desteklemeye, gençlerimizin yuva kurmalarına yardımcı olmaya, çocuklarımıza sahip çıkmaya ve kurulan bu planları bozmaya devam etmektedir.”* sözleriyle hükümetlerinin LGBTİ+ karşıtı politikalarını savunmuştur⁶⁶.

AKP Hatay Milletvekili Hüseyin Yayman da benzer biçimde *“dijital mecralarda cinsiyetsizleştirme konusunda ilgili bakanlığın ve Bilgi Teknolojileri Kurumunun çalıştığını”* belirtmiştir⁶⁷.

MHP İstanbul Milletvekili İsmail Faruk Aksu, LGBTİ+’ları ötekileştiren ve toplumu bu motivasyonla kutuplaştıran sözler sarf etmiştir: *“Türklüğün ve İslam’ın millî ve manevî değerlerini yaşayan ve yaşatan Hoca Ahmet Yesevi, Hacı Bektaş Veli, Mevlânâ, Hacı Bayram Veli ve Yunus Emre gibi şahsiyetlerin hayatı ve felsefesi ortaöğretimde seçmeli ders olarak okutulmalı, manevî ve kültürel yozlaşmaya ve sapkın akımlara karşı Anadolu’da mayalanan bilgi ve hikmetin genç kuşaklara aktarılması sağlanmalıdır.”*⁶⁸

---

66 Plan ve Bütçe Komisyonunun 22 Kasım 2023 tarihli toplantısı.

67 Dijital Mecralar Komisyonunun 28 Mayıs 2024 tarihli toplantısı.

68 Plan ve Bütçe Komisyonunun 14 Kasım 2023 tarihli toplantısı.

MHP İstanbul Milletvekili İsmail Faruk Aksu, “ahlaki değerleri tahrip eden, çocukları sapkın akımlara teşvik eden dizi film gibi yapıların RTÜK tarafından denetlenmesi yanında bunlara sonradan ceza vermek yerine önleyici bir mekanizmanın oluşturulmasının yerinde olacağını” savunmuştur⁶⁹.

MHP Konya Milletvekili Mustafa Kalaycı ise İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme kararını şu sözlerle savunmuştur: *“Bizim görüşümüze göre, İstanbul Sözleşmesi beklentileri karşılayamamış, dahası toplumsal cinsiyet kimliğine ilişkin hükümleri aileyi, manevi değerleri, toplumsal düzen ve dengeyi tehdit etmiştir.”*⁷⁰

MHP İzmir Milletvekili Tamer Osmanağaoğlu da aile yapısının çok ciddi tehditler altında olduğunu ve sapkın düşüncelerin hüküm sürmek için çalıştığını ileri sürmüştür⁷¹.

CHP İstanbul Milletvekili Suat Özçağdaş’ın okullarda yürütülen ÇEDES (Çevreme Duyarlıyım Değerlerime Saygılıyım) projesinde cemaatlerle ortaklık kurulmasına tepki göstererek “Cinsel yönelimle ilgili çalışan bir dernekle bunu yapar mıydınız?” sorusuna AKP Sinop Milletvekili Nazım Maviş, “LGBT derneğiyle nasıl bir anlaşma yapılsın?” diyerek tepki göstermiştir⁷².

DEM Parti Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu, Türkiye’nin İstanbul Sözleşmesi’nden “cinsel yönelim” ibaresi sebebiyle çıktığını ve LGBTİ+’ların dışlanmaması gerektiğini

---

69 Plan ve Bütçe Komisyonunun 14 Kasım 2023 tarihli toplantısı.

70 Plan ve Bütçe Komisyonunun 22 Kasım 2023 tarihli toplantısı.

71 Plan ve Bütçe Komisyonunun 22 Kasım 2023 tarihli toplantısı.

72 Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu’nun 4 Temmuz 2024 tarihli toplantısı.

ifade etmiştir⁷³. Bir başka komisyon toplantısında ise Kocaeli Şehir Hastanesi'nde bir duvarın gökkuşağı renklerine boyanmasının sosyal medyada hedef alınması üzerine duvarın yeniden boyanmasının kamu zararına yol açtığını ifade etmiştir⁷⁴.

DEM Parti Diyarbakır Milletvekili Sevilay Çelenk Özen, RTÜK'ün LGBTİ+ karşıtı nefret mitinglerine çağırın kamu spotlarının yayınlanmasına onay vermesinin suç olduğunu vurgulamıştır⁷⁵. Başka bir komisyon toplantısında, İstanbul Sözleşmesi'nin cinsel yönelim kavramı üzerinden istismarda bulunduğu iddialarına tepki göstermiş, sözleşmenin yalnızca cinsel yönelim temelli ayrımcılığı yasakladığını vurgulamıştır⁷⁶. Başka bir komisyon toplantısında ise Yükseköğretim Kurumları disiplin mevzuatında cinsel yönelim temelli ayrımcılığa herhangi bir yaptırım öngörülmemesinin yanlış olduğunu belirtmiştir⁷⁷.

DEM Parti İstanbul Milletvekili Özgül Saki, görüşülmekte olan bütçenin LGBTİ+ nefretini görmediğini, LGBTİ+'ları yoksaydığını, zaten LGBTİ+'ların eğitim, istihdam gibi politikalarda hiçbir şekilde verilerinin tutulmadığını belirtmiştir⁷⁸. Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu toplantısında ise LGBTİ+'lara yönelik nefret politikalarının ve göçmen LGBTİ+'ların sorunlarının komisyon gündemine alınması gerektiğini ifade etmiştir⁷⁹. Bir başka toplantıda ise Diyanet İşleri Başkanlığının açıkladığı "küresel cinsiyetsizleştirme projeleriyle mücadele konusunda standart strateji belgesi hazırlanacağı" bilgisinin LGBTİ+'ları

---

73 Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu'nun 9 Kasım 2023 tarihli toplantısı.

74 Plan ve Bütçe Komisyonunun 9 Kasım 2023 tarihli toplantısı.

75 Plan ve Bütçe Komisyonunun 15 Kasım 2023 tarihli toplantısı.

76 Dijital Mecralar Komisyonunun 7 Aralık 2023 tarihli toplantısı.

77 Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu'nun 4 Temmuz 2024 tarihli toplantısı.

78 Plan ve Bütçe Komisyonu'nun 22 Kasım 2023 tarihli toplantısı.

79 Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu'nun 17 Nisan 2024 tarihli toplantısı.

hedeflediğini belirtmiş ve tepki göstermiştir⁸⁰. Ayrıca eski İstanbul Güvenlik Şube Müdürü Hanifi Zengin'in barışçıl eylemlerde LGBTİ+'lara uyguladığı şiddetin basına defalarca çıktığını belirtmiş ve buna rağmen yürütülen cezasızlık politikasına tepki göstermiştir⁸¹.

DEM Parti Mardin Milletvekili Beritan Güneş Altın, mecliste dahi ifade özgürlüğüne tahammül edilemediğine *"Şunu da asla kabul etmiyoruz: Bakın, biz bir meseleyi konuşuyorsak eğer ve bu, demokratik bir zeminse siz buna katılırsanız da katılmıyorsanız da dinlemek zorundasınız. Biz 'LGBTİ+' dediğimizde siz tepki veremezsiniz; biz 'Kürt illeri' dediğimizde siz tepki veremezsiniz!"* sözleriyle tepki göstermiştir⁸².

DEM Parti İzmir Milletvekili İbrahim Akın, Türkiye'de anayasal hak olarak bütün vatandaşların farklı kimlikten, inançlardan ve aynı zamanda cinsel yönelimlerden olduğunu, eğitim müfredatının da bunu görmesi gerektiğini ancak mevcut eğitim sisteminin tekçi bir zihniyete sahip olduğunu söylemiştir⁸³.

DEVA Partisi Mersin Milletvekili Mehmet Emin Ekmen, gündemdeki tartışmalarda kullanılan dile ve üsluba tepki göstermiştir⁸⁴:

"Sayın Cumhurbaşkanı da sıklıkla aile üzerinden siyasi değerlendirmelerde bulunuyor. Anayasa değişikliği teklifine kadar giden birçok süreci tartıştık ancak maalesef aileyi

---

80 Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu'nun 11 Haziran 2024 tarihli toplantısı.

81 Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu'nun 10 Temmuz 2024 tarihli toplantısı.

82 Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu'nun 10 Temmuz 2024 tarihli toplantısı.

83 Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu'nun 4 Temmuz 2024 tarihli toplantısı.

84 Plan ve Bütçe Komisyonu'nun 22 Kasım 2023 tarihli toplantısı.

sosyal, ekonomik, kültürel ve psikolojik olarak bir bütün olarak ele alıp destekleyen politikalar yerine aile karşıtı, şeytanlaştırıcı ve ötekileştirici düşmanlar yaratılarak bu siyaset güdülüyor. Kâh yaşam tarzı sebebiyle kâh bireysel tercihleri nedeniyle bir gün bir sporcu, diğer gün bir sanatçı, diğer gün bir siyasetçi hedef alınarak aile kurumunun kutsallığına atıfta bulunuluyor. Oysa siz de takdir edersiniz ki karşıtlıklar üzerinden bir politika geliştirilmez ancak doğru, zamanlı ve çerçeveli politikalarla aileyi güçlendirebiliriz.”

EMEP Gaziantep Milletvekili Sevda Karaca Demir, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının farklı kentlerde düzenlediği Aile Çalıştayları'na hak temelli sivil toplum örgütlerinin değil, LGBTİ+ düşmanlarının davet edildiğinin altını çizmiştir⁸⁵. Bir başka komisyon toplantısında ise LGBTİ+'ların sistematik eşitsizlikler yaşadığını kaydetmiştir⁸⁶.

d. Kanun Teklifleri

Bilindiği gibi kanun düzeyinde düzenleme gerektiren her konuda ve Anayasa'nın değiştirilmesinde TBMM görev almaktadır. Meclis gerekli çoğunluğu sağladığı takdirde, istediği konuda yeni bir kanun çıkarabilir, yürürlükte olan bir kanunu değiştirebilir veya kaldırabilir. Meclisin en nitelikli ve en önemli işlevi budur. Aşağıdaki verilere bakıldığında LGBTİ+'ların yaşadığı onca soruna ve bu sorunlara ilişkin politikasızlık durumuna rağmen milletvekillerinin LGBTİ+'ların hak taleplerini karşılayacak ve sorunlarına çözüm üretecek kanun teklifleri sunmaktan geri durduğu anlaşılmaktadır.

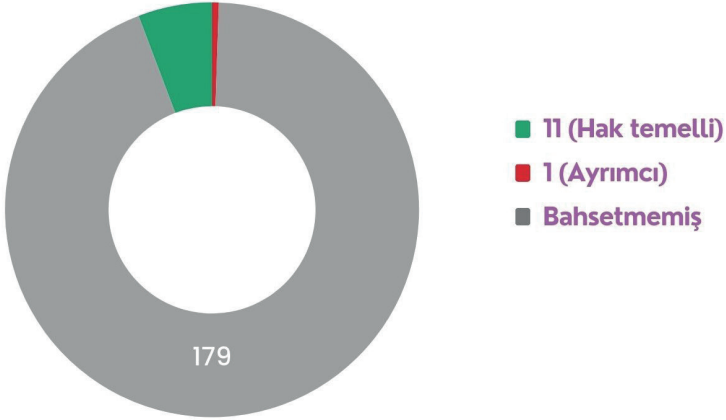
---

85 Plan ve Bütçe Komisyonu'nun 22 Kasım 2023 tarihli toplantısı.

86 Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu'nun 10 Temmuz 2024 tarihli toplantısı.

TBMM'nin 28. Dönem 1. Yasama Yılı'nda 191 kanun teklifi sunulmuştur. Bu önemli işleve rağmen LGBTİ+'lar kanun tekliflerinden yalnızca 11'inde hak temelli biçimde yer almıştır. 1 kanun teklifinde ise ancak nötr olarak ele alınabilecek bir içerik görülmektedir. LGBTİ+'ların ayrımcı veya nefret içerikli söylemlerle doğrudan yer bulduğu bir kanun teklifi bulunmamaktadır.

Kanun Teklifleri (28/1)

CHP Diyarbakır Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıku, önceki dönemlerde verdiği bazı kanun tekliflerini, yeni seçildiği dönemde yenilemiştir. Bunlar: cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ayrımcılığına da yer verdiği Sosyal Uyum ve Sosyal İçerme Kanun Teklifi⁸⁷ (bu kanun teklifini iki kez yenilemiştir⁸⁸),

87 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 1, Esas Numarası: 2 / 243, <https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/bd813e8c-2147-404b-9e73-0188d8e3965d>

88 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 1, Esas Numarası: 2 / 92

<https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/5b768d8c-182a-4d14-a7ee-0188d8960fb1>

iş ilişkisinde ayrımcılık yasağı kapsamına cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve cinsiyet ifadesi temelli ayrımcılık fillerinin dâhil edilmesine ilişkin kanun teklifi⁸⁹, Türk Ceza Kanunu ile Basın Kanunu'na nefret suçu ile ilgili hükümlerin eklenmesini amaçlayan ve bu hükümlerde cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine de yer vermeyi öngören kanun teklifi⁹⁰, Türk Ceza Kanunu'na cinsel yönelimi de dahil eden nefret saiki tanımının eklenmesine dair kanun teklifi⁹¹ olmuştur.

CHP Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal da benzer biçimde önceki dönemlerde verdiği bazı kanun tekliflerini, yeni seçildiği dönemde yenilemiştir. Bunlar: Türk Ceza Kanunu'nda değişiklik yapılarak çeşitli cinsel yönelim ve cinsiyet kimliklerine sahip bireylerin ayrımcılığa uğramasının önlenmesi amaçlayan kanun teklifi⁹² (bu kanun teklifi iki kez yenilenmiştir⁹³), Türk Medeni Kanunu'nda değişiklik yapılarak cinsiyet uyum sürecinin yasal şartları arasından "evli olmama" şartının kaldırılmasına dair kanun teklifi⁹⁴, aynı kanunda yer alan "üreme yeteneğinden yoksun kalma" şartının kaldırılmasına dair kanun teklifi⁹⁵, Türk Ceza Kanunu'ndaki nefret ve ayrımcılık suçunun tanımına cinsel yönelim ve cinsel kimlik ibarelerinin eklenmesine dair kanun teklifi⁹⁶

---

89 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 1, Esas Numarası: 2 / 426

<https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/ca5594ba-5360-41b1-b289-0188d91e8e1d>

90 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 1, Esas Numarası: 2 / 94

<https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/7d980fd5-dd38-455b-8da3-0188d896888a>

91 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 1, Esas Numarası: 2 / 129

<https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/5e8b8aed-6b58-46df-9c28-0188d8ca0081>

92 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 1, Esas Numarası: 2 / 889

<https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/4e16fe9d-8195-42de-b3b6-0188dcb81b69>

93 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 1, Esas Numarası: 2 / 847

<https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/a1968bd0-0143-4ae7-8111-0188dcb1a4ee>

94 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 1, Esas Numarası: 2 / 898

<https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/bfa9f1d6-7ffb-41dc-9b53-0188dcb99ec4>

95 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 1, Esas Numarası: 2 / 992

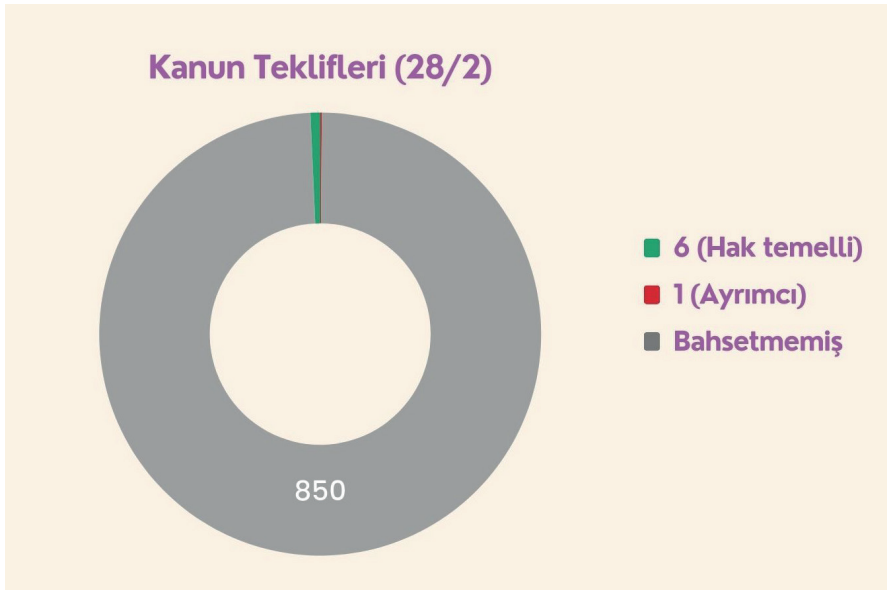
<https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/alc4a4b2-a3d7-4869-b079-0188dd2fb7e2>

96 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 1, Esas Numarası: 2 / 911

<https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/bffa2c2e-6e85-4347-86ed-0188dcbbb7c7>

transların insan haklarının korunması ve sosyal hizmetlerden yararlanırken ayrımcılığa maruz kalmamaları için sunulan bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına dair kanun teklifi⁹⁷ olmuştur. Ancak aynı milletvekilinin Türk Medeni Kanunu'nda sayılan boşanma sebeplerinden biri olan "zina" kavramının hemcinsler arası ilişkiyi kapsamadığından bahisle boşanma sebepleri arasına "eşlerden birinin eşcinsel ilişkide bulunması"nın eklenmesini teklif eden kanun teklifi⁹⁸, hakları koruyan veya geliştiren bir yönü bulunmadığından hak temelli sayılmamıştır.

TBMM'nin 28. Dönem 2. Yasama Yılı'nda 857 kanun teklifi verilmiştir. Bunların yalnızca 6'sında LGBTİ+'lar hak temelli bir şekilde yer alırken 1'inde ayrımcı bir perspektifle ele alınmıştır.

97 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 1, Esas Numarası: 2 / 931

<https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/41254a2d-91a8-47f5-8e2f-0188dcc5a2f1>

98 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 1, Esas Numarası: 2 / 983

<https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/6ace5019-4041-4695-9174-0188dd2e0fb1>

AKP İzmir Milletvekili Eyüp Kadir İnan ve AKP Düzce Milletvekili Ayşe Keşir'in sunduğu Aile ve Gençlik Fonu Kurulması Hakkında Kanun Teklifi'nde⁹⁹ -her ne kadar doğrudan LGBTİ+'larla ilgili ifadeler yer almasa da- belirtilen birçok amaç ve hedefin, LGBTİ+ karşıtı politikaların dayanağı olarak dile getirildiği ve kanunun görüşüldüğü komisyon toplantılarında ve genel kurulda sarf edilen sözler değerlendirildiğinde LGBTİ+ haklarının aleyhine bir gelişme olarak değerlendirilmesi gerektiği açıktır.

CHP Ankara Milletvekili Onur Konuralp'in sunduğu kanun teklifiyle¹⁰⁰ işe alım, işi yürütme ve işten çıkarma süreçleri dahil olmak üzere iş ilişkisinde ayrımcılık yasağını düzenleyen İş Kanunu'nun 5. maddesine eklenecek ibarelerle işyerinde cinsel yönelim temelli ayrımcılığın önüne geçilmesi hedeflenmiştir.

CHP Aydın Milletvekili Süleyman Bülbül, devlet memurlarının görevlerini yerine getirirken cinsel yönelim temelli ayırım yapamayacağını açıkça düzenlenmesini amaçlayan kanun teklifi¹⁰¹ sunmuştur.

DEM Parti Diyarbakır Milletvekili Ceylan Akça Cupolo İnsan Hakları Savunucularının Tanınması ve Korunması Kanunu Teklifi'nde¹⁰² cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve cinsiyet özellikleri kavramlarına yer vermiştir.

---

99 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 2, Esas Numarası: 2 / 1735

<https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/48fa1ff6-2693-459e-a004-018b900d40d6>

100 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 2, Esas Numarası: 2 / 2075

<https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/07512ff2-b2c7-457b-ab51-018e37fc1fec>

101 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 2, Esas Numarası: 2 / 2371

<https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/d8eecd8-2bf0-4568-b729-01915b361dba>

102 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 2, Esas Numarası: 2 / 1691

<https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/217d8c11-2512-455b-8239-018b43189686>

DEM Parti Erzurum Milletvekili Meral Daniş Beştaş –dönemin grup başkanvekilidir– Kadın Bakanlığı kurulmasına ilişkin verdiği kanun teklifinde¹⁰³ bakanlığın görevleri arasında “LGBTİ’lerin uğradığı homofobi ve transfobi temelli ayrımcılık, şiddet ve nefret suçlarıyla etkin mücadele etmek”, “LGBTİ’lerin Statüsü Genel Müdürlüğü” kurulması gibi hükümler yer almaktadır.

DEM Parti Diyarbakır Milletvekili Halide Türkoğlu, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü’nün genel tatil günü olarak belirlenmesi amacıyla verdiği kanun teklifinde¹⁰⁴ LGBTİ+’lardan da bahsetmiştir.

DEM Parti Kars Milletvekili Gülistan Kılıç Koçyiğit’in okullar, yurtlar, sığınmacı kampları, geri gönderme merkezleri, tarım işçilerinin barınma alanları ve cezaevlerinde bulunanlar olmak üzere regl olan kişilere, menstrüel sağlık ürünlerinin ücretsiz sağlanmasını amaçlayan kanun teklifinde¹⁰⁵ LGBTİ+’ların sağlık hizmetlerine erişimde yaşadığı sorunlar dile getirilmiştir.

e. Meclis Araştırma Önergeleri

Meclis araştırma önermeleri, toplumun genelinin veya bir bölümünün sorunlarını, sorunların altında yatan nedenleri, bu konuda geliştirilebilecek çözüm önerileri ile halkın beklentilerinin meclis tarafından her siyasi parti grubundan milletvekilinin katılımıyla geçici olarak kurulan bir komisyon tarafından araştırılması için genel kurula sunulmaktadır. Meclis araştırması açılması halinde kurulan komisyonun raporu ışığında meclis, varsa gerekli yasal düzenlemeleri yapmaktadır. Meclis araştırma önermesi yerleşik teamül olarak daha çok bir

103 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 2, Esas Numarası: 2 / 1716 <https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/8144ada0-4e57-4ca4-b04a-018b6219268a>

104 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 2, Esas Numarası: 2 / 2108 <https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/1b01064e-56cd-46f0-8903-018ef1778f1>

105 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 2, Esas Numarası: 2 / 2179 <https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/f357cf96-17ad-41a7-a199-018fbfad4b98>

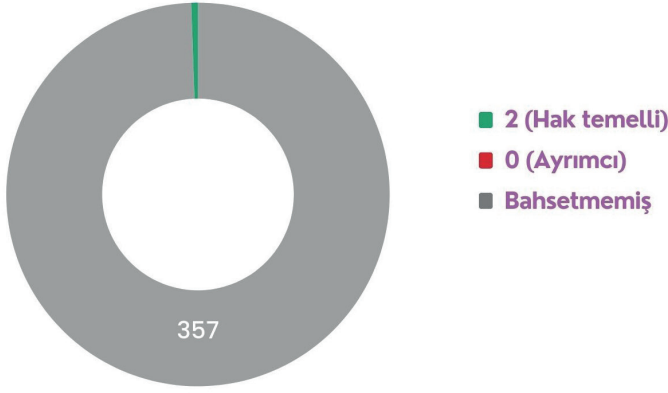
denetim faaliyeti olduğundan çoğunlukla muhalefette bulunan siyasi partilerin milletvekilleri tarafından kullanılmaktadır. İktidar partisi nadiren ve genelde kamuoyunda “infial” yaratan olaylar hakkında meclis araştırma önergesi vermektedir. Örneğin; Diyarbakır’da katledilen kız çocuğu Narin’in davası ve benzer vakaların araştırılması için meclis araştırması açılmıştır. Muhalefet tarafından verilen meclis araştırma önergeleri, genel kurul gündemine alınsa bile iktidar kanadının oylarıyla reddedilmektedir. Dolayısıyla meclisin mevcut aritmetiğinde meclis araştırması açılarak, yukarıda sayılan işlemlerin yerine getirilmesi pek mümkün görünmemektedir. Ancak yine de LGBTİ+ haklarını konu alan meclis araştırma önergelerinin verilmesi ve genel kurulda görüşülmesi, bir tartışma ortamı yaratacak ve siyasi partiler ile kamuoyunu LGBTİ+’ların sorunları üzerine düşünmeye teşvik edebilecektir.

LGBTİ+’ların haklara ve hizmetlere erişimi konusunda devletin veri toplamıyor olması, kamu politikalarına katılım güçlüğü, çok çeşitli ve karma bir şekilde ele alınması gereken sorunların olması ve bu sorunların birbirini etkilemesi, sorunların altında hemen fark edilmesi mümkün olmayan kalıp yargıların, geleneklerin, teamüllerin ve yaklaşımların olabileceği düşünüldüğünde meclis araştırması faaliyeti LGBTİ+ haklarını korumak ve geliştirmek açısından işlevsel olabilecektir.

Tüm bunlara rağmen izlenen iki yasama yılında doğrudan ve temel olarak LGBTİ+ haklarına odaklanan bir meclis araştırma önergesi verilmemiştir. Az sayıda meclis araştırma önergesinde LGBTİ+’lara değinilmekle yetinilmiştir.

TBMM’nin 28. Dönem 1. Yasama Yılı’nda milletvekilleri toplam 359 meclis araştırma önergesi vermiştir. LGBTİ+’lar bunların yalnızca 2’sinde hak temelli biçimde yer almıştır. LGBTİ+’ların ayrımcı veya nefret içerikli söylemlerle yer bulduğu bir meclis araştırma önergesine rastlanmamıştır.

Meclis Araştırma Önergeleri (28/1)

DEM Parti İstanbul Milletvekili Çiçek Otlu ve diğer 20 milletvekilinin Marmara Bölgesinde bulunan ceza infaz kurumlarındaki tutuklulara yönelik hak ihlalleri iddialarının araştırılması ve alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde, İnsan Hakları Derneğinin raporuna atıfla hapisanelerde LGBTİ+ mahpusların sorunlarına ilişkin bir politika üretilmediği vurgulanmıştır¹⁰⁶.

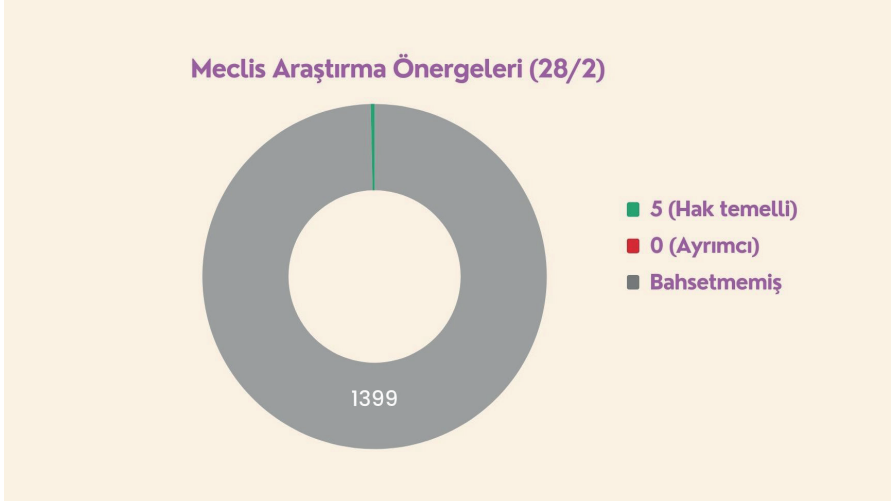
DEM Parti Kars Milletvekili Gülistan Kılıç Koçyiğit ve diğer 20 milletvekilinin eğitimde yaşanan sorunların araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde eğitim politikalarının “cinsiyet kimliklerine ve cinsel yönelimlerine eşit ve saygılı bir yaklaşıma sahip olması gerektiği” belirtilmiştir¹⁰⁷.

106 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 1, Esas Numarası: 10 / 238 <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/lcddd195-9b14-452a-942f-018a17d08ed8>

107 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 1, Esas Numarası: 10 / 330 <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/6c8264ea-ba0c-4352-bffc-018aac8f3a2d>

TBMM'nin 28. Dönem 2. Yasama Yılı'nda milletvekilleri toplam 1444 meclis araştırma önergesi vermiştir. LGBTİ+'lar bunların yalnızca 5'inde hak temelli biçimde yer almıştır. LGBTİ+'ların ayrımcı veya nefret içerikli söylemlerle yer bulunduğu bir meclis araştırma önergesine rastlanmamıştır.

DEM Parti Grup Başkanvekili Gülistan Kılıç Koçyiğit'in eğitimde yaşanan sorunların araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinin gerekçesinde¹⁰⁸ *"Eğitim bu ülkenin tüm halklarına, dillerine, dinlerine, inançlarına, inancı olmayanlara, cinsiyet kimliklerine ve cinsel yönelimlerine, yaşam tarzlarına ve dünya görüşlerine eşit ve saygılı bir yaklaşıma sahip olmalıdır."* cümlesi yer almaktadır.

108 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 1, Esas Numarası: 10 / 330 <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/6c8264ea-ba0c-4352-bffc-018aac8f3a2d>

DEM Parti İstanbul Milletvekili Kezban Konukçu'nun kadına yönelik her türlü şiddetin önlenmesi için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinin gerekçesinde¹⁰⁹, LGBTİ+'lara yönelik ayrımcı politikalardan, şiddetten, suçların artışından, nefret cinayetlerinden ve haksız gözaltılardan bahsedilmiştir.

DEM Parti Diyarbakır Milletvekili Adalet Kaya ve diğer 19 milletvekilinin kadınların çalışma hayatında karşılaştıkları sorunların tüm yönleriyle incelenerek gerekli önlemlerin alınabilmesi ve ILO 190 sayılı Şiddet ve Taciz Sözleşmesi'nin imzalanması amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinde¹¹⁰, LGBTİ+'ların işyerinde tacize ve mobbinge maruz bırakıldığı belirtilmiştir.

DEM Parti Mardin Milletvekili Beritan Güneş Altın ve diğer 19 milletvekilinin geri gönderme merkezlerinde yaşadığı iddia edilen hak ihlallerinin araştırılması ve gerekli tedbirlerin alınabilmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesinin gerekçesinde, cinsel kimliği veya etnik kimliği sebebiyle Türkiye'de sığınmacı statüsünde bulunan bazı kişilerin geri gönderildiğine ve bu kişilerin yaşamlarının risk altına girdiğine dikkat çekilmiştir¹¹¹.

İYİ Parti Denizli Milletvekili Yasin Öztürk ve diğer 19 milletvekilinin şiddet olaylarının nedenlerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir meclis araştırması

---

109 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 2, Esas Numarası: 10 / 723 <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/23d338c9-d553-468f-bf69-018c15fe841f>

110 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 2, Esas Numarası: 10 / 1224 <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/5b936877-ec97-45b7-9d23-018f51f7380e>

111 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 2, Esas Numarası: 10 / 1221 <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/adbdc46-7a73-4c9f-83b6-018f4d10d59d>

açılmasına ilişkin önergesinde¹¹², “Ülkemizde kimliği, fikri, cinsiyeti veya cinsel yönelimi nedeni ile insanlar yıllardır dozu giderek artan şiddet olaylarına maruz kalmaktadır. Erk sahiplerinin, bir grubu veya bir topluluğu hedef göstermesi-işaret etmesi öfke basıncının artmasına sebep olmaktadır.” ifadeleri yer almıştır.

f. Yazılı Soru Önergeleri

Yazılı soru önergeleri, milletvekilleri tarafından Cumhurbaşkanı yardımcılara ve bakanlara, kendi görev alanına giren konularda güncel meselelere ve politikalara ilişkin yanıtlanması için verilen objektif soruları içerir. İlgili Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakan, yazılı soru önergesini 15 gün içinde yazılı olarak yanıtlamak zorundadır. Fakat maalesef, son dönemlerde bu süreye riayet edilmediği ve yazılı soru önergelerinin yanıtlanmadığı çokça örnek bulunmaktadır. Yazılı soru önergesi işlevi gereği daha çok bir denetim faaliyeti olduğundan çoğunlukla muhalefette bulunan siyasi partilerin milletvekilleri tarafından kullanılmaktadır.

Milletvekilleri, bu faaliyetle uygulanan politikaların iç yüzünü öğrenme; planlanan, devam eden veya sona eren çalışmalar hakkında bilgi edinme, soru sorulan meseleyi meclis gündemine taşıyarak hükümetin ve toplumun dikkatini çekme, hükümeti daha önce açıklama yapmadığı bir konuda beyanda bulunmaya teşvik etme gibi amaçlarla yazılı soru önergesi verebilir. Bu nedenle LGBTİ+ haklarına ilişkin sorunları meclis gündemine taşıma açısından önemli bir araçtır. Aşağıda yazılı soru önergeleri vasıtasıyla gündeme getirilen konular

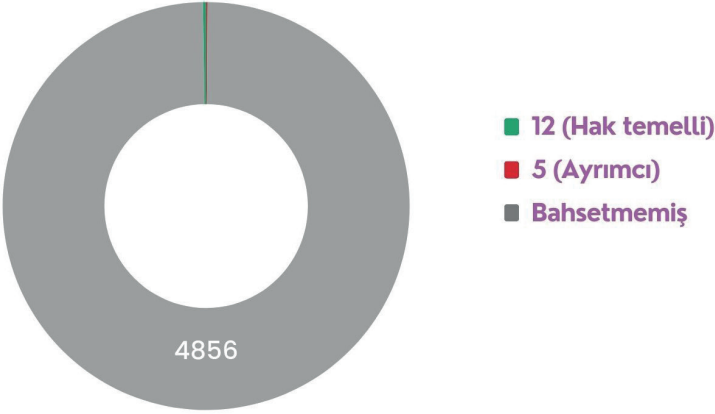
---

¹¹² Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 2, Esas Numarası: 10 / 379 <https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Meclis-Arastirma-Onergesi-Detay/0c91e0be-efea-473a-a64a-018b14d761a0>

ve bu konuları gündeme getiren milletvekilleri özetlenmiştir. Buradaki konular, raporun yedinci bölümünde yer alan mecliste gündeme gelmeyen hak ihlalleri ile kıyaslanmalıdır.

TBMM'nin 28. Dönem 1. Yasama Yılı'nda milletvekilleri tarafından toplam 4873 yazılı soru önergesi verilmiştir. Bunların yalnızca 12 tanesinde LGBTİ+'lar hak temelli biçimde ele alınmıştır. 5'inde ise ayrımcı veya nefret içerikli söylemlerle karşılaşılmıştır.

Yazılı Soru Önergeleri (28/1)

İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesinde ergenlerin cinsiyet uyum sürecine ilişkin yapılan bir araştırmanın hükümet yanlısı medya ve bazı sosyal medya hesapları tarafından hedef gösterilmesini meclis gündemine farklı milletvekilleri taşımıştır. Ancak bu milletvekilleri akademik özgürlüğü ve trans haklarını korumak üzere faaliyet yürütmek yerine ayrımcı ifadelerle akademisyenler üzerinden sürdürülen linç kampanyasını adeta desteklemişlerdir. Bu doğrultuda Saadet Partisi Ankara Milletvekili Mesut Doğan dört adet yazılı soru

önergesi¹¹³, İYİ Parti İzmir Milletvekili Hüsmen Kırkpınar bir adet yazılı soru önergesi¹¹⁴ sunmuştur. Önergelere verilen yanıtta, akademisyenler hakkında farklı idari kurumlar tarafından soruşturma başlatıldığı anlaşılmaktadır. İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü, Milli Eğitim Bakanlığı aracılığıyla verdiği yanıtta *“Akademik düzeyde ‘cinsiyetsizleştirme ve cinsiyet değiştirme girişimleri’ konusunda önleyici akademik tutum ve çalışmalar yapılmaktadır.”* ifadesini kullanmıştır.

DEM Parti Adana Milletvekili Tülay Hatimoğulları Oruç ve TİP İstanbul Milletvekili Sera Kadıgil, gerici grupların bir sergiye saldırması ve yine benzer grupların hedef göstermesi sonucu iptal edilen Hande Yener Konseri hakkında yazılı soru önergesi sunmuşlardır. Verilen yanıtta, sergiyle ilişkili sorulara yanıt verilmezken, Hande Yener konserinin anılan grupların talebi doğrultusunda yasaklanmadığı ileri sürülmüştür¹¹⁵.

---

113 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 1, Esas Numarası: 7 / 3336

<https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/aa3996d5-f6c8-4667-8d35-018a16ad227d> ;

Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 1, Esas Numarası: 7 / 3388

<https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/ee9cc649-0692-4b69-a403-018a17e9d844> ;

Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 1, Esas Numarası: 7 / 3383

<https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/1e301e70-74ba-4a71-8a79-018a17a358b9> ve

Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 1, Esas Numarası: 7 / 3334

<https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/d17ae015-94a7-45ef-8efa-018a18047f05>

114 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 1, Esas Numarası: 7 / 3393

<https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/beaef502-fc6d-40bd-a87c-018a1860789a>

115 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 1, Esas Numarası: 7 / 1837

<https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/3ceb04a8-ea71-4df5-bcb3-01894516275f> ;

Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 1, Esas Numarası: 7 / 1722

<https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/3a9cd851-12e8-4321-912f-018943e834e3>

DEM Parti İzmir Milletvekili Burcuğül Çubuk, “Büyük Aile Yürüyüşü” adı altında düzenlenen nefret yürüyüşlerinin çağrı videolarının kamu spotu olarak yayınlanmasına onay veren RTÜK üyeleri ve nefret yürüyüşünde LGBTİ+’lara yönelik nefret söylemlerinde bulunan konuşmacılar hakkında herhangi bir soruşturma yürütülüp yürütülmediğini Adalet Bakanı’na sormuştur. Verilen yanıtta bir soruşturma bulunmadığı belirtilmiştir¹¹⁶.

DEM Parti İstanbul Milletvekili Çiçek Otlu’nun Marmara bölgesinde bulunan cezaevlerine dair çeşitli verilere ilişkin yazılı soru önergesinde LGBTİ+ mahpusların hapisanelerde hak ihlallerine uğradığına dikkat çekmiş ve Adalet Bakanlığına bu konuda önlem alıp almadığını sormuştur. Ancak verilen yanıtta LGBTİ+ mahpusların korunmasına ilişkin nasıl tedbirler alındığına ilişkin bilgi verilmemiştir¹¹⁷.

DEM Parti Mersin Milletvekili Perihan Koca, translara yönelik nefret suçları nedeniyle açılan Esat-Eryaman davasının 17 yıldır devam ettiğine ve zamanaşımı riski bulunduğuna dikkat çekerek Adalet Bakanı’nın cevaplama istemiyle soru önergesi vermiştir¹¹⁸.

TİP İstanbul Milletvekili Sera Kadıgil, Bursa’da yangın tüpü ile saldırıya uğrayan trans kadına dikkat çekerek translara yönelik nefret saldırılarına ve bu konuda alınan önlemlere ilişkin yazılı soru önergesi vermiştir¹¹⁹. Benzer bir önerge İçişleri Bakanı’na

---

116 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 1, Esas Numarası: 7 / 4324

<https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/f707ada3-e455-4577-b548-018a937c757b>

117 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 1, Esas Numarası: 7 / 3194

<https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/87dedc60-4610-4a1f-8393-0189f2e36045>

118 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 1, Esas Numarası: 7 / 4807

<https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/b7d4edcc-2791-43cc-b148-018adfc54a8d>

119 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 1, Esas Numarası: 7 / 3699

yönelik de verilmiştir¹²⁰. Ancak verilen yanıtlarda ilgili mevzuatın anılmasıyla yetinilmiştir. Kadıgil, bir başka yazılı soru önergesinde ise Hacettepe Üniversitesi Kuir Araştırmaları Topluluğu'nun kapatılma sebebini ve son bir yıl içerisinde topluluğun yasaklanan etkinliklerini Milli Eğitim Bakanı'na sormuştur. Üniversite, bakanlık aracılığıyla verdiği yanıtta topluluğun ayrımcı bir saikle kapatılmadığını savunmuştur¹²¹. Öte yandan, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının çeşitli kentlerde düzenlediği aile çalıştaylarında LGBTİ+'ları destekleyen açıklamalar yapan baro temsilcisinin konuşması sırasında yayının durdurulması ve başka bir ildeki vali yardımcısının LGBTİ+ karşıtı beyanlarda bulunması hakkında yazılı soru önergesi vermiştir¹²². Ayrıca "Büyük Aile Yürüyüşü" adı altında düzenlenen nefret yürüyüşlerinin çağrı videolarının kamu spotu olarak yayınlanmasına RTÜK tarafından onay verilmesine ve bunun toplumda yarattığı sonuçlara ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'nın cevaplaması istemiyle soru önergesi vermiştir¹²³. Bir diğer yazılı soru önergesinde ise kentlerde ve üniversitelerde düzenlenmek istenen onur ayı etkinliklerinin mülki amirler ve rektörlükler tarafından yasaklanması ve baroların yaptığı bazı etkinlikler de dahil olmak üzere bu etkinliklerin polis müdahalesine uğraması hakkındadır¹²⁴. Son olarak, bir öğretmenin

---

<https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/2aa1c7aa-94b6-4204-875a-018a4fec10ac>

120 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 1, Esas Numarası: 7 / 3737

<https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/87dc650c-66c6-408b-ad0f-018a4fe9bb65>

121 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 1, Esas Numarası: 7 / 4513

<https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/314e05c8-36bb-4a5c-a866-018acb47ea17>

122 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 1, Esas Numarası: 7 / 4811

<https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/7b112908-4395-45fa-8c60-018acb201804>

123 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 1, Esas Numarası: 7 / 4368

<https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/aa7bc500-5cfd-4439-94ef-018a92aeac5b>

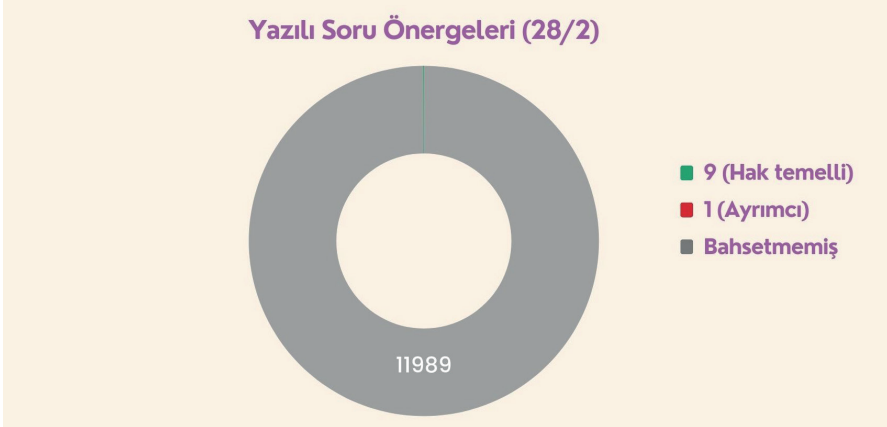
124 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 1, Esas Numarası: 7 / 1291

<https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/546a7fea-ab18-45cd-8860-0188dc9e3d37>

karne günü etkinliğinde sınıfında yaptığı gökkuşağı renklerindeki süslemelerin “LGBT’yi çağrıştırdığı” nedeniyle görevinden uzaklaştırıldığına ilişkin iddiaları Milli Eğitim Bakanı’na sormuştur. Verilen yanıtta öğretmenin geçici olarak görevden uzaklaştırıldığı, soruşturma sonucunda görevine iade edildiği belirtilmiştir¹²⁵.

İYİ Parti Denizli Milletvekili Yasin Öztürk’ün şiddet olaylarının önüne geçmek için yapılan çalışmalara ilişkin sunduğu yazılı soru önergesinde, cinsel yönelim temelli şiddetin varlığına da değinilmiştir. Ancak Cumhurbaşkanı Yardımcısı tarafından verilen yanıtta, cinsel yönelim temelli şiddetle mücadeleye dair çalışmalara ilişkin bilgi verilmemiştir¹²⁶.

TBMM’nin 28. Dönem 2. Yasama Yılı’nda milletvekilleri tarafından toplam 11999 yazılı soru önergesi verilmiştir. Bunların yalnızca 9 tanesinde LGBTİ+’lar hak temelli biçimde ele alınmıştır. 1’inde ise ayrımcı veya nefret içerikli söylemlerle karşılaşmıştır.

125 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 1, Esas Numarası: 7 / 1298

<https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/fc9c5a14-f4bd-4869-acc3-0188dd4b2686>

126 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 1, Esas Numarası: 7 / 77

<https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/3adb8659-0f37-44c8-ae46-0188af4909a9>

Yeniden Refah Partisi Konya Milletvekili Ali Yüksel, sunduğu yazılı soru önergesinde, hükümetin UN Woman ile çeşitli alanlarda işbirliği yapmasının ve vatandaşlara verilen yeni kimlik kartlarında yer alan “gender” ifadesinin siyasi iktidarın LGBTİ+ karşıtı politikalarıyla uyumlu olmadığını savunmuştur¹²⁷.

DEM Parti İzmir Milletvekili Burcugül Çubuk, LGBTİ+ örgütlerinin İzmir Adliyesi önünde yaptığı basın açıklamasında kolluk güçleri tarafından gökkuşağı bayrağının açtırılmaması ve aktivistlerin gözaltına alınmakla tehdit edilmesi nedeniyle yazılı soru önergesi vermiştir¹²⁸. Ayrıca “Ayrımcılığa ve Depremde Yitirdiklerimiz İçin” başlığıyla düzenlenen Trans Onur Haftası eylemine katılan 11 kişinin gözaltına alınması ve kötü muamele görmeleri hakkında İçişleri Bakanı’nın cevaplaması istemiyle yazılı soru önergesi vermiştir¹²⁹. Bir başka yazılı soru önergesi ise 10 Nisan 2024 günü İzmir’de trans kadınların bir grup erkek tarafından saldırıya uğraması ve gasp edilmesine ilişkindir¹³⁰.

DEM Parti İstanbul Milletvekili Özgül Saki, İstanbul Güvenlik Şube Müdürü Hanifi Zengin’in onur yürüyüşlerinde ve diğer barışçıl eylemlerde kadınlara ve LGBTİ+’lara uyguladığı şiddeti ve cezasızlık politikasını İçişleri Bakanı’na sormuştur¹³¹.

---

127 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 2, Esas Numarası: 7 / 7526

<https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/a97dlb98-72a6-4860-a4f2-018c7c20f923>

128 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 2, Esas Numarası: 7 / 7775

<https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/0dbf6a84-42e0-4633-b4c3-018caf4e7215>

129 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 2, Esas Numarası: 7 / 9977

<https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/72353f8d-6f01-480b-b9d3-018dd0ba266d>

130 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 2, Esas Numarası: 7 / 11080

<https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/860ee2f4-82f0-4023-87e9-018eebcca0ec>

131 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 2, Esas Numarası: 7 / 7774

<https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/37c29a67-ce67-4268-9ed0-018caaf9edcf>

DEM Parti İstanbul Milletvekili Kezban Konukçu, 6 Şubat 2023 tarihli depremlerden etkilenen bölgedeki kadınların sorunlarına ilişkin yazılı soru önergesinde bölgedeki toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin LGBTİ+'ları da etkilediğini ifade etmiştir¹³². Bakanlık verdiği yanıtta LGBTİ+'lar için yapılan hiçbir çalışmadan bahsetmemiştir.

DEM Parti Mardin Milletvekili Beritan Güneş Altın, geri gönderme merkezlerinde yaşanan sorunlara ilişkin soru önergesinde cinsel kimliği veya etnik kimliği sebebiyle Türkiye'de sığınmacı statüsünde bulunan bazı kişilerin geri gönderildiğine ve bu kişilerin yaşamlarının risk altına girdiğine dikkat çekmiştir¹³³. Bakanlık verdiği yanıtta bu konuya dair hiçbir bilgi vermemiştir.

DEM Parti Diyarbakır Milletvekili Sevilay Çelenk, Eskişehir'de yaşanan ırkçı saldırının failinin göçmenlere, Kürtlere ve LGBTİ+'lara saldırı çağrılarını yaptığına dikkat çekerek alınan güvenlik önlemlerini bakanlığa sormuştur¹³⁴.

DEM Parti Diyarbakır Milletvekili Halide Türkoğlu, 15 Eylül 2024 tarihinde Diyarbakır'da saldırıya uğrayan trans kadınlar hakkında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı'nın cevaplama istemiyle soru önergesi vermiştir¹³⁵.

---

132 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 2, Esas Numarası: 7 / 10500

<https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/72e2b98b-ba89-4f70-a297-018d824d4a2b>

133 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 2, Esas Numarası: 7 / 11507

<https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/0aac0ca1-7906-4359-af9e-018f3f151b75>

134 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 2, Esas Numarası: 7 / 15164

<https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/d2499e79-cbd3-4c7c-958a-019150f68a40>

135 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 2, Esas Numarası: 7 / 16958

<https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/93c37365-dee5-480d-b37c-01920936353e>

İYİ Parti Denizli Milletvekili Yasin Öztürk'ün şiddet olaylarının önüne geçmek için yapılan çalışmalara ilişkin yazılı soru önergesinde kimi yurttaşların cinsel yönelimleri nedeniyle şiddete uğradığını belirten ifadeler yer almıştır¹³⁶.

g. Genel Görüşme Önergeleri

TBMM'nin 28. Dönem 1. Yasama Yılı'nda mecliste grubu bulunan siyasi partiler tarafından toplam 14 genel görüşme önergesi verilmiştir. Bunlardan yalnızca 1'inden LGBTİ+'lara ilişkin veri elde edilmiştir.

DEM Parti Diyarbakır Milletvekili Adalet Kaya ve diğer 19 milletvekilinin İstanbul Sözleşmesi'nin tekrar yürürlüğe alınması ve etkin uygulanması konusunda bir genel görüşme açılmasına ilişkin önergesinde, sözleşmeden çekilme kararının LGBTİ+'ların mağdur olduğu davalara olan olumsuz etkisinden bahsedilmiştir¹³⁷.

TBMM'nin 28. Dönem 2. Yasama Yılı'nda mecliste grubu bulunan siyasi partiler tarafından toplam 30 genel görüşme önergesi verilmiştir. Bunların hiçbirinde LGBTİ+'lara ilişkin veriye rastlanmamıştır.

ğ. Meclis Soruşturma Önergeleri

TBMM'nin 28. Dönem 1. Yasama Yılı'nda ve 2. Yasama Yılı'nda hiç meclis soruşturma önergesi verilmemiştir.

---

136 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 2, Esas Numarası: 7 / 8168

<https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/aa30439e-27af-4873-8bcc-018cf79fcd3d>

137 Dönemi ve Yasama Yılı: 28 / 1, Esas Numarası: 8 / 2

<https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Genel-Gorusme-Onergesi-Detay/f1903a88-782a-421e-8ce7-0188e2fc9cf6>

06

MİLLETVEKİLLERİ
ÖZET TABLO

Bu başlık altında milletvekillerini üyesi oldukları siyasi partilere göre gruplandırarak yasama ve denetim faaliyetler içerisinde kaç adet hak temelli, kaç adet ayrımcı veya nefret içerikli söylemde bulduklarını tablolar yardımıyla aktaracağız. Aşağıdaki tablolara, 28. Dönem 1. Yasama Yılı ve 28. Dönem 2. Yasama Yılı'ndaki faaliyetlerin sayısı toplanarak yazılmıştır. Bu veriler ışığında, milletvekillerinin çalışmaları incelenirken adaylık sürecindeki taahhütlerine ne kadar uydukları değerlendirilebilir. Sosyal Politikalar, Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği 28. Dönem Milletvekilliği Genel Seçimleri sürecinde özetle, milletvekili adaylarını seçilmeleri halinde mecliste LGBTİ+ haklarını temel alan çalışmalar yürüteceğini taahhüt etmeye teşvik eden "LGBTİ+ Hakları Sözleşmesi" kampanyası yürütmüştür. Sözleşmeyi 58 milletvekili adayını imzalamış, bunlardan 11'i milletvekili seçilmiştir.¹³⁸ Seçilen milletvekillerinin 7'si DEM Partili, 3'ü TİP'li, 1'i CHP'lidir.

Sözleşmeyi imzalayan milletvekillerinden ikisi mecliste 28. Dönem 1. ve 2. Yasama Yılı'nda LGBTİ+ haklarını doğrudan içeren bir tane dahi faaliyet yürütmemiştir. Bu milletvekilleri; CHP İzmir Milletvekili Gökçe Gökçen ve TİP İstanbul Milletvekili Ahmet Şık'tır.

a. Adalet ve Kalkınma Partisi

Parlamentoda 267 milletvekili ile temsil edilen Adalet ve Kalkınma Partisi grubundan Genel Başkan Recep Tayyip Erdoğan ve 18 milletvekili LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyetlerde bulunurken hiçbir milletvekili LGBTİ+ hakları temelli faaliyette bulunmamıştır.

¹³⁸ <https://kaosgl.org/haber/spod-un-lgbti-haklari-sozlesmesi-ni-58-aday-imzaladi>

Milletvekili*	Partisi	Hak temelli faaliyet sayısı	LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyet sayısı
Recep Tayyip Erdoğan	AKP Genel Başkan	0	2
Leyla Şahin Usta	AKP	0	3
Eyüp Kadir İnan	AKP	0	3
Hüseyin Yayman	AKP	0	2
Ayşe Keşir	AKP	0	2
Emre Çalışkan	AKP	0	1
Ejder Açıkkapı	AKP	0	1
Hasan Çilez	AKP	0	1
Mehmet Akif Yılmaz	AKP	0	1
Murat Cahid Cıngı	AKP	0	1
Mustafa Oğuz	AKP	0	1
Nazım Maviş	AKP	0	1
Orhan Ateş	AKP	0	1
Orhan Erdem	AKP	0	1
Osman Gökçek	AKP	0	1
Radiye Sezer Katircioğlu	AKP	0	1
Ümmügülşen Öztürk	AKP	0	1
Zehranur Aydemir	AKP	0	1
Zeynep Yıldız	AKP	0	1
TOPLAM		0	26

*Birden fazla milletvekilinin imzacı olduğu, kanun teklifi ve meclis araştırma önergesi gibi faaliyetlerde yalnızca ilk imzacı olan milletvekili puanlamaya dahil edilmiştir.

b. Cumhuriyet Halk Partisi

Parlamentoda 128 milletvekili ile temsil edilen Cumhuriyet Halk Partisi grubundan Genel Başkan Özgür Özel ve 6 milletvekili LGBTİ+ hakları temelli faaliyetlerde bulunurken LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyette bulunan milletvekiline rastlanmamıştır.

Milletvekili*	Partisi	Hak temelli faaliyet sayısı	LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyet sayısı
Özgür Özel	CHP Genel Başkan	1	0
Mahmut Tanal	CHP	6	0
Sezgin Tanrıku	CHP	5	0
Onur Konuralp	CHP	2	0
Harun Özgür Yıldızlı	CHP	1	0
Kayıhan Pala	CHP	1	0
Süleyman Bülbül	CHP	1	0
TOPLAM		17	0

*Birden fazla milletvekilinin imzacı olduğu, kanun teklifi ve meclis araştırma önergesi gibi faaliyetlerde yalnızca ilk imzacı olan milletvekili puanlamaya dahil edilmiştir.

c. Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi

Parlamentoda 57 milletvekili ile temsil edilen Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi grubundan hiçbir milletvekili LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyet yürütmezken 1 Eş Genel Başkan ve 17 milletvekili LGBTİ+ hakları temelli faaliyet yürütmüştür.

Milletvekili*	Partisi	Hak temelli faaliyet sayısı	LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyet sayısı
Tülay Hatimoğulları	DEM Parti Eş Genel Başkan	5	0
Özgül Saki	DEM Parti	20	0
Burcugül Çubuk	DEM Parti	11	0
Sevilay Çelenk	DEM Parti	10	0
Kezban Konukçu	DEM Parti	6	0
Gülistan Kılıç Koçyiğit	DEM Parti	4	0
Perihan Koca	DEM Parti	4	0
Ömer Faruk Gergerlioğlu	DEM Parti	4	0
Adalet Kaya	DEM Parti	3	0
Beritan Güneş Altın	DEM Parti	3	0
Çiçek Otlı	DEM Parti	3	0
Halide Türkoğlu	DEM Parti	2	0
Sırrı Süreyya Önder	DEM Parti	2	0
Ceylan Akça Cupolo	DEM Parti	1	0
İbrahim Akın	DEM Parti	1	0
Meral Danış Beştaş	DEM Parti	1	0
Sümeyye Boz	DEM Parti	1	0
Yılmaz Hun	DEM Parti	1	0
TOPLAM		82	0

*Birden fazla milletvekilinin imzacı olduğu, kanun teklifi ve meclis araştırma önergesi gibi faaliyetlerde yalnızca ilk imzacı olan milletvekili puanlamaya dahil edilmiştir.

ç. Milliyetçi Hareket Partisi

Parlamentoda 47 milletvekili ile temsil edilen Milliyetçi Hareket Partisi grubundan Genel Başkan ve 10 milletvekili LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyet yürütürken hiçbir milletvekili LGBTİ+ hakları temelli faaliyet yürütmemiştir.

Milletvekili*	Partisi	Hak temelli faaliyet sayısı	LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyet sayısı
Devlet Bahçeli	MHP Genel Başkan	0	2
İsmail Faruk Aksu	MHP	0	4
Ayşe Sibel Ersoy	MHP	0	1
Fevzi Zırhlıoğlu	MHP	0	1
Hasan Basri Sönmez	MHP	0	1
İsmail Özdemir	MHP	0	1
Mehmet Taytak	MHP	0	1
Mustafa Kalaycı	MHP	0	1
Pelin Yılık	MHP	0	1
Tamer Osmanağaoğlu	MHP	0	1
Yücel Bulut	MHP	0	1
TOPLAM		0	15

*Birden fazla milletvekilinin imzacı olduğu, kanun teklifi ve meclis araştırma önergesi gibi faaliyetlerde yalnızca ilk imzacı olan milletvekili puanlamaya dahil edilmiştir.

d. İYİ Parti

Parlamentoda 30 milletvekili ile temsil edilen İYİ Partinin az sayıda da olsa hem LGBTİ+ hakları lehine hem de LGBTİ+ aleyhine faaliyeti raporlanmıştır. İYİ Parti'li bir vekil hak temelli 3 faaliyette bulunurken 1 vekil ise ayrımcı faaliyette bulunmuştur.

Milletvekili*	Partisi	Hak temelli faaliyet sayısı	LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyet sayısı
Yasin Öztürk	İYİ Parti	3	0
Hüsmen Kırkpınar	İYİ Parti	0	1
TOPLAM		3	1

*Birden fazla milletvekilinin imzacı olduğu, kanun teklifi ve meclis araştırma önergesi gibi faaliyetlerde yalnızca ilk imzacı olan milletvekili puanlamaya dahil edilmiştir.

e. Saadet Partisi

Parlamentoda Gelecek Partisi ile birlikte oluşturdukları meclis grubunda 20 milletvekili ile temsil edilen Saadet Partisinin 4 milletvekili LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyetlerde bulunmuştur.

Milletvekili*	Partisi	Hak temelli faaliyet sayısı	LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyet sayısı
Mesut Doğan	Saadet	0	4
Hasan Bitmez	Saadet	0	1
İsa Mesih Şahin	Saadet	0	1
Şerafettin Kılıç	Saadet	0	1
TOPLAM		0	7

*Birden fazla milletvekilinin imzacı olduğu, kanun teklifi ve meclis araştırma önergesi gibi faaliyetlerde yalnızca ilk imzacı olan milletvekili puanlamaya dahil edilmiştir.

f. Diğer Siyasi Partiler

Mecliste grubu bulunmayan siyasi partilerin milletvekillerine ilişkin tabloları bu başlık altında aktaracağız. Mecliste grubu bulunmayan siyasi partilerden Demokrasi ve Atılım Partisi, Emek Partisi ile Türkiye İşçi Partisi LGBTİ+ haklarına lehine faaliyetlerde bulunurken Hür Dava Partisi ve Yeniden Refah Partisi ayrımcı ve nefret içerikli faaliyetlerde bulunmuştur.

Öte yandan, Mecliste temsil edilen diğer siyasi partiler olan Demokrat Parti, Demokratik Bölgeler Partisi ve Demokratik Sol Partinin milletvekillerinin LGBTİ+ hakları bağlamında olumlu veya olumsuz herhangi bir faaliyetine rastlanmamıştır.

Milletvekili*	Partisi	Hak temelli faaliyet sayısı	LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyet sayısı
Erkan Baş	TİP Genel Başkan	1	0
Fatih Erbakan	YRP Genel Başkan	0	1
Sera Kadıgil	TİP	8	0
Sevda Karaca Demir	EMEP	7	0
Ali Yüksel	YRP	0	1
Doğan Bekin	YRP	0	1
Faruk Dinç	HÜDA PAR	0	1
İskender Bayhan	EMEP	1	0
Mehmet Emin Ekmen	DEVA	1	0
Serkan Ramanlı	HÜDA PAR	0	1
Şahzade Demir	HÜDA PAR	0	1
TOPLAM		18	6

*Birden fazla milletvekilinin imzacı olduğu, kanun teklifi ve meclis araştırma önergesi gibi faaliyetlerde yalnızca ilk imzacı olan milletvekili puanlamaya dahil edilmiştir.

07 MECLİSİN GÜNDEMİNE
GİRMEYEN LGBTİ+
HAKLARI İHLALLERİ

Önceki bölümlerde 28. Dönem 1. ve 2. Yasama Yılı'nı kapsayan izleme çalışması sırasında LGBTİ+'ların doğrudan hak temelli veya ayrımcı biçimde yer aldığı faaliyetlere ilişkin bilgi verilmiştir. Bu bölümde ise ilgili yasama yılında meclis gündemine herhangi bir şekilde dahil olmayan hak ihlallerine yer vereceğiz. Böylece, LGBTİ+'ların gündeminin ne kadarının meclis gündemine hiç yansımadığını göstermeyi amaçlamaktayız.

a. Nefret Söylemi ve Nefret Suçları

Mecliste bazı milletvekilleri nefret söylemlerinden ve nefret cinayetlerinden genel olarak bahsetse de LGBTİ+'ların maruz bırakıldığı nefret suçlarının somut olarak meclis gündemine pek giremediği görülmektedir. Bu bağlamda; İstanbul¹³⁹, Ankara¹⁴⁰ ve İzmir¹⁴¹ kentlerinde LGBTİ+'ların uğradığı 6 ayrı nefret saldırısı, Adana¹⁴² ve Kocaeli'de¹⁴³ şüpheli şekilde yaşamını yitiren trans kadınlarına ilişkin iki olay, Gaziantep Onur Haftasına yönelik şiddet ve tehdit içerikli söylemlere karşı cezasızlık politikası¹⁴⁴ ile İstanbul ve İzmir Newroz'larında LGBTİ+'ların saldırıya uğraması¹⁴⁵ meclis gündeminde yer almayan olaylar arasındadır.

---

139 <https://kaosgl.org/haber/transfobik-saldiri-polis-tutanaginda-kadin-gorunumlu-erkek-sahis> ; <https://www.evrensel.net/haber/503198/beyoglunda-trans-kadin-rehin-alindi> ; <https://kaosgl.org/haber/istanbul-da-transfobik-saldiri>

140 <https://kaosgl.org/haber/ankara-da-kadin-cinayeti>

141 <https://www.birgun.net/haber/izmirde-trans-kadina-bicakli-saldiri-durumu-agir-544699> ; https://www.instagram.com/reel/C7T_eNAogfo/?igsh=aGd0eTJ5NXRueHQx

142 <https://x.com/tprideistanbul>

[status/1750236501735080315?s=46&t=BugTd7BpJw2mKEa18L9XGQ](https://x.com/tprideistanbul/status/1750236501735080315?s=46&t=BugTd7BpJw2mKEa18L9XGQ)

143 <https://www.kocaeligazetesi.com.tr/haber/17556730/kocaelide-denizden-trans-birey-cesedi-cikti>

144 <https://kaosgl.org/haber/makineli-tufek-ve-sopali-tehdit-mesajlarina-yargi-kalkani>

145 <https://kaosgl.org/haber/istanbul-ve-izmir-newroz-kutlamalarinda-lgbti-lara-saldiri>

b. Üniversiteli LGBTİ+'lara Yönelik Hak İhlalleri

28. Dönem 1. Yasama Yılı'nda yaşanan Ege Onur Pikniğinin gerici ve faşist gruplar tarafından hedef gösterilmesi ve hak savunucularının baro önünde yaptığı basın açıklamasına polisin müdahale etmesi¹⁴⁶, üniversitelerin tıp fakültelerinin mezuniyet töreninde yaşanan hekimlik andının sansürlenmesi durumu¹⁴⁷, üniversitelerin mezuniyet töreninde gökkuşağı bayrağı açan öğrencilere disiplin soruşturması açılması¹⁴⁸ ve bir üniversitenin sosyal medya hesabından yaptığı açıklamada gökkuşağı bayrağına "LGBT paçavrası" denilmesi¹⁴⁹, üniversitelerde gökkuşağı bayraklarına müdahale edilmesi ve el koyulması¹⁵⁰ mecliste hiç gündem edilmemiştir.

28. Dönem 2. Yasama Yılı'nda yaşanan yemekhane protestolarına katılan LGBTİ+ öğrencilerin yerel medya tarafından hedef gösterilmesi¹⁵¹, bir üniversitenin hukuk fakültesinin LGBTİ+ öğrencileri dışlayan açıklaması¹⁵², bir üniversitede LGBTİ+ içerikli film gösteriminin engellenmesi¹⁵³, bir üniversitede 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde yürüyüş

146 <https://www.unikuir.org/haberler/once-lgbti-larin-guvenligi-dendi-nefretin-hedefi-haline-gelen-ege-onur-piknigi-ertelendi-02-06-2023>

147 https://twitter.com/ilerihaber/status/1671476313096331265?t=IF1Pt5nT9ew_VMLsMVJuOg&s=08 ; https://www.birgun.net/haber/ogrenciler-sansure-inat-hipokrat-yemini-ni-okudu-dekan-yardimcisi-salonu-bosalttirdi-540644#google_vignette

148 <https://www.unikuir.org/haberler/odtu-mezuniyetindeki-gokkusagi-bayraginda-disiplin-sucu-araniyor-04-09-2023>

149 <https://www.unikuir.org/haberler/usak-universitesi-lgbt-pacavراسi-acan-ogrenci-hakkinda-islem-baslatildi-19-07-2023>

150 <https://www.unikuir.org/haberler/bogazici-universitesi-tanitim-gunlerinde-gokkusagina-bile-izin-yok-26-09-2023>

151 <https://m.egepostasi.com/haber/Universitedeki-protestolar-marjinal-gruplarin-isi-mi/316299>

152 <https://www.unikuir.org/haberler/34-bizle-ilgisi-yok-34-diyen-yonetime-lgbti-ogrencilerden-cevap-34-biz-bu-universitede-variz-34-19-10-2023>

153 <https://www.unikuir.org/haberler/bogazici-universitesi-lgbti-belgesel-gosterimini-yine-yasakladi-20-12-2023>

yapmak isteyen öğrencilerin LGBTİ+ yazılı dövizler bulunması nedeniyle gözaltına alınması¹⁵⁴, gökkuşağı bayraklarına yönelik müdahaleler¹⁵⁵ meclis gündemine girmemiştir.

İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi akademisyenlerinin cinsiyet uyum süreciyle ilgili akademik çalışması hedef gösterildiğinde¹⁵⁶, LGBTİ+ haklarını ihlal eden milletvekilleri konuyu gündemlerine alırken mecliste bu konuda hak temelli hiçbir söylem üretilmemiştir.

Her ne kadar onur ayı etkinliklerinin mülki amirler ve rektörlük tarafından yasaklanması ve etkinliklerde yaşanan polis şiddeti birkaç yasama faaliyetinde gündeme gelmiş olsa da hak ihlallerinin yoğunluğu ve sistematik olması düşünüldüğünde yaşananlar yeterince meclis gündeminde yer bulmamıştır¹⁵⁷.

c. Diğer Konularda Yaşanan ve Sistemikleşen Hak İhlalleri

Polisin gökkuşağı bayrağının ve LGBTİ+'ların bayraklarının yer aldığı barışçıl eylemlere haksız yere müdahale etmesi¹⁵⁸, RTÜK'ün LGBTİ+ içerikli yayınlara uyguladığı sistematik sansür politikaları¹⁵⁹ ve bu yönde ilke kararları alması¹⁶⁰, LGBTİ+

---

154 <https://www.gercekgundem.com/guncel/istanbul-universitesi-ogrencilerine-polis-saldirisi-8-mart-icin-yuruyus-yapmak-isteyen-cok-sayida-kisi-gozaltina-alindi-mudahale-sebebi-dovizde-lgbt-yazmasi-453618>

155 <https://www.unikuir.org/haberler/bogazici-nde-lgbti-dayanismasina-tehdit-24-09-2024>

156 <https://www.yenisafak.com/ozel/biri-bu-doktorlari-durdursun-15-16-yaslarindaki-cocuklarin-cinsiyetini-degistiriyorlar-4552464>

157 O dönemde yaşanan hak ihlalleri için ÜniKuir Derneğinin Kampüslerde Onur Ayı 2023 ve Kampüslerde Onur Ayı 2024 raporlarını inceleyebilirsiniz.

158 https://www.evrensel.net/haber/503948/izmir-barosunun-translari-anma-aciklamasina-polis-mudahale-etti#google_vignette

159 <https://bianet.org/haber/rtuk-ten-halk-tv-ye-halk-meydani-cezasi-lgbti-cocuklar-cok-seviniyorlardir-289893>

160 <https://kaosgl.org/haber/nefret-mitingleri-cagrisini-kamu-spotu-yapan-rtuk-kirmizi-cizgilerini-acikladi>

öğrencilerin yurtlarda yaşadığı sorunlar ve bir öğrencinin genel ahlak sebebiyle yurttan atılması¹⁶¹, Aile Bakanlığı tarafından muzır ilan edilen kitaplar¹⁶², Bayram Sokak ve Bornova Sokağı gibi transların yoğun yaşadığı bölgelerde yaşanan idari taciz biçimleri¹⁶³ ve LGBTİ+ hakları temelli faaliyetleri nedeniyle hükümet yanlısı medya tarafından baroların, sivil toplum örgütlerinin, öğrenci topluluklarının, belediyelerin, siyasetçilerin, yayinevlerinin ve sanatçıların hedef gösterilmesi meclis gündemine girmemiştir. Mecliste spesifik olarak interseks haklarına veya intersekslerin yaşadığı hak ihlallerine ilişkin hiçbir beyanda bulunulmamıştır.

---

161 <https://kaosgl.org/haber/genel-ahlak-bahane-edilerek-yurttan-atilmaya-calisildim-ve-akabinde-yurttan-ayrildim>

162 <https://kaosgl.org/haber/aile-ve-sosyal-hizmetler-bakanligi-lgbti-temali-uc-kitabi-muzir-yayin-olarak-ilan-etti>

163 https://bianet.org/haber/bayram-sokakta-translarin-evi-muhurlenmek-isteniyor-barinma-ve-hafiza-mekanlarimiza-saldiri-292565#google_vignette

14 Mayıs 2023 seçimleri neticesinde yeniden şekillenen mecliste açık kimlikli bir LGBTİ+ milletvekili bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra, LGBTİ+ sivil toplum örgütleri kendilerini ilgilendiren konularda ilgili komisyon toplantılarına davet edilmemiş ve görüşleri alınmamıştır. LGBTİ+'ların siyasi katılım hakkının ne temsil düzeyinde ne de görüş verme düzeyinde gerçekleşebildiği söylenebilecektir.

28. Dönem 1. ve 2. Yasama Yılları boyunca, Türkiye Büyük Millet Meclisinde LGBTİ+ haklarının temsili ve savunulması açısından sınırlı ilerlemeler kaydedildiği görülmüştür. Ancak LGBTİ+'ların maruz kaldığı hak ihlalleri, ayrımcılık ve nefret söylemleri meclis gündemine yeterince yansıtılmamıştır. Bazı siyasi partiler ve milletvekilleri LGBTİ+ haklarını savunmaya yönelik faaliyetler gerçekleştirmiş olsa da, ayrımcı ve nefret içerikli söylemler de yaygın bir şekilde yer almıştır. Cumhuriyetçi Parti'ye mensup siyasi partiler, ittifaktan ayrılan Yeniden Refah Partisi ve 2023 seçimlerine Millet İttifakı çatısı altında giren Saadet Partisi; LGBTİ+'ların toplumdaki varlıklarını ve hak savunuculuğunu kriminalize etmeye yönelik sistematik bir tutum içerisindedir.

Rapordaki veriler incelendiğinde, insan hakları, ayrımcılık ve eşitlik gibi meselelerde LGBTİ+'ların kendine özgü deneyimlerinin ve sorunlarının çoğunlukla gündeme gelmemiş olduğu anlaşılmaktadır. Örneğin toplumsal cinsiyet eşitliği ve toplumsal cinsiyet temelli şiddet, gençlik hakları, hapishaneler, eğitim, sağlık ve istihdam alanında yaşanan sorunlar ve yoksulluk gibi alanlarda LGBTİ+'ların deneyimleri, sorunları ve talepleri genellikle gündeme getirilmemiş ve tartışılmamıştır. Bu durum, LGBTİ+ haklarının, meclisteki diğer insan hakları sorunları içerisinde ana akım bir mesele olarak görülmediğini göstermektedir.

Milletvekillerinin rolü ve görevleri; mevzuatın gerekli biçimde düzenlenmesi, yürütme organının denetimi, bütçenin

onaylanması ile toplumun ve bireylerin yaşadığı sorunlara çözüm önerileri üretmek ve bunların takibini yapmak, gerektiğinde kamuoyu oluşturmaktır. İncelenen yasama yılında bu rol ve görevlerden hiçbirinin LGBTİ+ hakları açısından tam olarak yerine getirildiğini söylemek mümkün değildir.

Rapor, LGBTİ+ haklarının korunması ve geliştirilmesi adına TBMM'deki yasama ve denetim faaliyetlerinde LGBTİ+ haklarının daha fazla yer bulması, bu amaçla sivil toplum örgütlerinin, aktivistlerin ve akademik çevrelerin görüşlerinin dikkate alınması, yasama süreçlerine LGBTİ+ örgütlerinin doğrudan katılımını sağlayacak adımların atılması, kesişimsel konularda LGBTİ+'ların özgü sorunlarının tanınması, anlaşılması ve gündeme getirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Milletvekillerinin yasama, denetim ve temsil faaliyetleri çerçevesinde LGBTİ+ haklarını korumak, geliştirmek ve savunmak için yapabilecekleri konusunda tavsiyeler içeren, BM Kalkınma Programı (UNDP) ve Küresel Eylem için Parlamenterler (PGA) tarafından hazırlanan "İnsan Haklarının Geliştirilmesi ve LGBTİ Kişilerin İçerilmesi: Parlamenterler için bir El Kitabı"¹⁶⁴ milletvekilleri tarafından dikkate alınmalı ve uygulanmalıdır.

---

¹⁶⁴ UNDP/PGA (2017). İnsan Haklarının Geliştirilmesi ve LGBTİ Kişilerin İçerilmesi: Parlamenterler için bir El Kitabı.

09

EK:
ANAHTAR
KELIMELER

Doğrudan Anahtar Kelimeler

LGBT/LGBTİ/LGBTİ+

Cinsel tercih

Cinsel yönelim

Cinsiyet kimliği

Cinsiyetsiz

Eşcinsel

Gey/Gay

Lezbiyen

Lubunya

Gökkuşığı

Heteroseksüel

Biseksüel

Aseksüel

İnterseks / İntersex

Trans

Travesti

Kuir/Queer

Onur yürüyüşü/haftası/pride

Homofobi/transfobi/bifobi/interfobi/afobi (fobi)

Dolaylı Anahtar Kelimeler

Adalet/Adil

Ahlak

Aile

Akımlar

Ayrımcılık

Baskı

Barış

Başörtüsü/Evlilik

Çeşitlilik

Çoğulcu

Dayatma
Değerler
Dezavantajlı/Kırılgan
Dönme
Eğilim/Yönelim
Eşit
Ezilen
Farkındalık
Fıtrat
Hayasız
İfsat/İfsad
İnsan Hakları
İstanbul Sözleşmesi
İşkence
Kimlik
Kutuplaştırma
Küresel
Marjinal
Milli ve manevi
Müstehcen
Nefret
Nesil
Öteki
Özel hayat
Özgür
Propaganda
Renk
Sapkın/Sapık
Sansür
Şiddet
Tercih
Yasak
Zararlı
Zorba
Zulüm

📍 📧 /unikuir
www.unikuir.org
✉ info@unikuir.org

